Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./ŠTEVILKA 19 | CELOVEC, DNE 14. MAJA 1959 | CENA 1.50 ŠILINGA

Po 10. maju

V noči od nedelje na ponedeljek smo opazovali na eni strani dolge obraze zaradi izgub na drugi strani pa žareča lica zaradi prirastka glasov pri državnozborskih volitvah.

Sicer ni bilo nikogar, ki bi bil pričakoval, da bo vodilna stranka v avstrijski politiki, to je OeVP, mogla obdržati svoje leta 1956 pridobljene postojanke. Kdor nosi večji del moči, nosi tudi večji del odgovornosti za senčne strani vladanja. To pomeni počasno in sigurno obrabo glede političnega kredita. Brez dvoma je kancler Raab, ko je izsilil predčasne volitve, pričakoval močnejšo večino svoje stranke v parlamentu. Tega njegovega koraka pa volilci dne 10. maja niso odobrili.

Da se bo pa politično nihalo tako močno nagnilo v prid socialistov, pa niti ti sami niso pričakovali in so bili ravno tako iznenadeni kakor pri zadnjih volitvah državnega prezidenta.

Volja avstrijski volilcev je enoumna. Vsak, kdor hoče krmariti državno vozilo na svojo pest, ne more dobiti zaupanja večine. Življenjski standard se je brez dvoma močno dvignil in volilci, ki so pač v demokratični državi vsaj vsakih 4 let odločilna sila, zahtevajo, da se ta življenjska raven naprej zboljšava in vidijo to možnost samo v skupnem vladanju obeh največjih avstrijskih strank. Le posebni naklonjenosti volilnega zakona se mora OeVP zahvaliti, da bo mogla tudi za naprej še obdržati mesto vladnega kanclerja, kajti po številu volilcev sicer nima več večine, ima jo pa še po številu mandatov.

V letih 1945, 1949, 1953, 1956 in ponovno 1959 so avstrijski volilci dali skupno zaupnico obema velikima strankama in nadaljnje vladanje v Avstriji more biti le kompromis med SPOe in OeVP. Sedaj se bo ponovno morala izkazati politična spretnost obeh voditeljev vladnih strank, da najdeta poravnavo, ki je znosna za obe stranki. Da pot ne bo lahka in mnogo težja, kakor je bila pred razpustom zadnjega parlamenta, se razume, ker je bilo preje razmerje poslancev v parlamentu 82:74, sedaj pa je 79:78, v tem pogledu se je kancler Raab uračunal, ko je izsilil predčasne volitve.

Ko je kancler Raab na strankinem zboru lanskega leta v Innsbrucku naglasil, da ima OeVP na stežaj odprta vrata za liberalce in nacionalce, da OeVP ni konfesionalno vezana stranka, je s tem ustvaril nek prepih, ki je odgnal levo krilo lastne stranke v bolj levo stoječo SPOe, ker drugače ne moremo tolmačiti izgube nad 72.000 glasov, ki jo je na zadnjih volitvah utrpela OeVP. Kljub široko odprtim vratom za liberalce in nacionalce v OeVP teh liberalcev in nacionalcev le ni bilo, marveč so jo strumno odrinili v velikonemško-liberalno stranko FPOe, ki je dobila 10. maja dva poslanca več.

In na Koroškem! Brez dvoma je najrazveselivejši pojav na državnozborskih volitvah 10. maja 1959, da so nasledniki nacistov, ki se zbirajo v FPOe, nazadovali za 10 odst. Hinavščina o ogroženi južni Koroški ni zalegla, vse hujskanje proti dvojezični šoli, proti vsemu, kar je slovenskega v deželi, ni rodilo sadov. Mogoče le smemo ta pojav tolmačiti kot neko streznjenje v deželi. Če je kdo pozorno prebiral zadnje številke glasila Kärntner Landsmannschaft, je moral imeti vtis, da je ta listič izrazito glasilo nacistov okoli FPOe in da se je uračunala tudi Volkszeitung, ki je v svojih poročilih kadila tem organizacijam Südmarke, Heimatdiensta in podobnim na vse kriplje. Dejansko so njeni glavni eksponenti šli tja, kamor edino spadajo po svoji ideologiji, k liberalno-nacističnemu velenemštvu, ki zanikuje krščanstvo.

Da je južni del na Koroškem pokazal več nevolilcev kakor pri drugih volitvah, pač ni prav nič čudnega. Zadržanje obeh vladnih strank glede člena 7 državne pogodbe je bilo povsem negativno. Iz zagrenjenosti so ostali volilci deloma doma, deloma so oddali neveljavne glasovnice in deloma so glasovali za tisto stranko, ki je vsaj v besedi bila bolj spretna, čeprav so dejanja enih in drugih imela končno isti učinek. Pa še enega dejstva na podeželju ne smemo prezreti. Marsikateri Slovenec, ki bi po svojih gospodarskih in kulturnih pogledih bil bliže OeVP, te stranke le ni volil, ker so njeni predstavniki pred 20 leti bili vodilni v tedanjem režimu in so leta 1942 bili usodno udeleženi na izselitvi Slovencev. Narod pa stranke ne sodi po osrednjih vrhovih, ki jih ne pozna, marveč po predstavnikih na vasi. Prav ti pa so tudi leta 1958 stavili marsikaterega „odvisnega" Slovenca pod pritisk, da je moral odjaviti svojega otroka od pouka slovenščine. Taki dogodki pa zapustijo težke sledove, in nič ni bilo podvzeto, da bi se to popravilo.

Če so Slovenci v južnem delu dežele po volitvah dne 10. maja dali socialistom znatno število glasov, so s tem tudi socialistični stranki naložili dolžnost, da se bo za ta del dežele v večji meri brigala kakor do sedaj, da bo poskušala tudi na kulturno narodnem področju priznati in zagotoviti Slovencem to, kar jim gre po državni pogodbi, predvsem pa, da neha z dejanji, ki so v nasprotju z lepimi besedami. Po drugi strani pa naj bo rezultat volitev 10. maja tudi nauk za OeVP, da se njeni predstavniki osvobode nacionalnega šovinizma in pristopijo k stvarnemu reševanju gospodarskih in kulturnih zadev na južnem Koroškem.

Sestanek velesil v Ženevi

Minuli ponedeljek se je v Ženevi v nevtralni Švici začela že tako dolgo napovedana konferenca zunanjih ministrov štirih velesil, in sicer Združenih držav, Velike Britanije, Francije in Sovjetske zveze. Kot »opazovalca« sta bila povabljena v Ženevo tudi zunanja ministra zapadnonemške vlade v Bonnu in vzhodnonemške v Pankowu.

Kaj čudna sta opazovalca in njuna opazovalna naloga, kajti opazovati bosta morala, kako se bodo štirje »veliki« razgovarjali o usodi njunega naroda in o usodi Berlina, nekdanje državne prestolnice. veliki kaj vprašali.

Govoriti bosta smela samo, kadar ju bodo

Na programu ženevske konference je v prvi vrsti vprašanje ureditve Berlina, nadalje sklep mirovne pogodbe z Nemčijo ter ureditev vojaško političnega varnostnega sistema v Evropi, ki bi naj zagotovil mir našemu staremu kontinentu, kar pa je neobhodni pogoj tudi za svetovni mir. (Nadaljevanje na 8. strani)

Rezultati državnozborskih volitev

Minulo nedeljo, dne 10. maja so bile po vsej Avstriji državnozborske volitve. Notranje ministrstvo, ki je vrhovna volilna oblast, je objavilo naslednje rezultate:

Volilnih upravičencev je bilo po vsej državi 4,695.173, (leta 1956 4,614.464) od katerih je 4,423.719 (leta 1956 4,427.711) svojo volilno pravico tudi uporabilo. Neveljavnih glasov je bilo skupno 61.726, vseh veljavnih glasov pa 4,361.993. Od teh odpadejo na politične stranke:

Avstrijska ljudska stranka (OeVP) 1,927.690 glasov (leta 1956 1,999.986). Pripade ji 79 poslanskih mandatov v novem državnem zboru (prej 82).

Socialistična stranka Avstrije (SPOe) 1,953.566 glasov (leta 1956 1,873.295). Pripade ji 78 mandatov (prej 74).

Svobodnjaška stranka Avstrije (FPOe) 335.949 glasov (leta 1956 283.749). Pripade ji 8 mandatov (prej 6).

Komunistična stranka Avstrije (KPOe) 142.598 glasov (leta 1956 192.438) in 0 (reci nič) mandatov (prej 3).

Socialistična stranka je v državnem merilu pridobila 80.709 glasov, OeVP pa jih je izgubila 72.296. Znatno je narastla predvsem na račun OeVP »svobodnjaška stranka« rjavonacističnih ostankov (FPOe) in sicer za 62.200 glasov, kar kaže, da tisti, ki so — tako v Avstriji kot v inozemstvu — z nezaupanjem gledali razne pojave obnavljajočega se nacionalizma in velenemških krilatic — imeli prav.

Na Koroškem

Socialistična stranka Avstrije (SPOe 136.964 glasov (leta 1956 128.494 glasov), kar pomeni prirastek 8.470 glasov. Pripade ji 6 osnovnih mandatov (prej 5).

Avstrijska ljudska stranka (OeVP) 88.817 (leta 1956 89.996). Izgubila je 1.175 glasov. Pripadejo ji trije osnovni mandati, četrti pa po obračunu ostankov, tako da ostane parlamentarno zastopstvo številčno enako kot prej, to je 4 poslanci.

Svobodnjaška stranka Avstrije (FPOe) 36.686 glasov (leta 1956 40.420). Izgubili so 3.734 glasov. Pripade ji 1 mandat, kot prej.

Komunistična stranka Avstrije (KPOe) 6.754 glasov (leta 1956 8.226) in noben mandat. Izguba: 1511 glasov.

Zveza demokratičnih socialistov (BDS) —Truppe, 2.190 glasov in noben mandat.

Okraji dvojezičnega ozemlja

Okraj Celovec-dežela: Skupno oddanih glasov 38.760, neveljavnih 525 veljavnih 38.235. Od tega so dobili: SPOe 19.847 (leta 1956 19.036), OeVP 12.172 (leta 1956 12.678), FPOe 5.154 (leta 1956 5.665), KPOe 807 (944), BDS 225.

Okraj Beljak-dežela: Skupno število oddanih glasov 39.100, neveljavnih 457, veljavnih 38.643. Od tega so dobili: SPOe 21.911 (leta 1956 20.350), OeVP 9.547 (leta 1956 9.886), FPOe 4.852 (leta 1956 5.421), KPOe 1600 (leta 1956 2017), BDS 733.

Okraj Velikovec: Skupno oddanih glasov 21. 507, od tega neveljavnih 444, veljavnih 21.063. Stranke so dobile: SPOe 11.328 (leta 1956 10.750), OeVP 7.594 (leta 1956 8.028), FPOe 1704 (leta 1956 2.100), KPOe 333 (leta 1956 230), BDS 104.

Okraj Šmohor: Skupno oddanih glasov 11.678 neveljavnih 116, veljavnih 11.562. Stranke so dobile: OeVP 5073 (leta 1956 5.034), SPOe 4521 (leta 1956 4.269), FPOe 1883 (leta 1956 2027), KPOe 41 (leta 1956 56), BDS 44.

— KRATKE VESTI —

Oproščena sta bila pred sodiščem v Hamburgu pisatelj Erich Kuby in radijski referent Rüdiger Proske v tožbi, ki jo je naperil proti njima bivši general padalcev (Fallschirmjäger) Bernhard Ramcke zaradi žaljenja časti in kratenja dobrega imena. Kuby je bil med vojno navaden vojak pod poveljstvom generala Ramckeja, ko je ta bil poveljnik francoskega pristanišča in trdnjave Brest na atlantski obali. V obrambi proti angloameriškim armadam je Ramcke brezobzirno tiral v boj svoje vojake, dokler ni za ostanki nemških čet ostal »le kadeč se kup razvalin«, kot se glasi naslov Kubyjeve igre. V njej je obdolžil Ramckeja nepotrebne žrtve 10.000 vojakov. Ramcke je bil oboževan »junak« hitlerjevske dobe in obtoženi Kuby ga je primerjal »Brigiti Bardot (stasiti francoski filmski igralki) nacizma«. Ko sta oba obtoženca prišla iz vojnega ujetništva sta sklenila, da se kaj takega, kot se je zgodilo v Brestu, ne sme nikdar več ponoviti. Molčala sta do leta 1952, ko se je general začel udejstvovati kot govornik na javnih zborovanjih. Sam državni pravdnik je predlagal oprostitev obeh obtožencev.

Prehodno taborišče za judovske emigrante namerava ustanoviti na Dunaju judovska organizacija, ki vodi preselitev 275.000 Judov iz Romunije in Poljske v Izrael. V ta namen se je s posebno prošnjo obrnila na avstrijsko vlado, da ji prepusti ustrezne prostore, ki so prazni, odkar je bila večina madžarskih beguncev izseljena.

110 let zakonskega stanu sta praznovala neki mož in žena v sovjetski zvezni republiki Dagbestan. Žena je stara 136 let, mož pa 131. Baje v tej republiki živi okrog 2000 ljudi, ki so stari nad 100 let.

Strašno maščevanje so izvršili patrioti na Cipru nad 52 letnim Zaharijo Karapothiasom. Minuli ponedeljek so neznanci vdrli v njegovo hišo, zvezali Karapothiasovo ženo, dočim so moža samega polili z bencinom in pred ženininimi očmi sežgali pri živem telesu. Umorjeni in njegova dva brata so bili osovraženi zaradi tega, ker so pod britansko oblastjo na otoku sodelovali z Angleži. Karapothiasa so Angleži, ki te dni zapuščajo otok, nameravali vzeti s seboj.

Žimnice (modroce) iz penastega gumija (Schaumgumija) za krave uporablja še devet let neki bivši angleški major, ki goji živino na svoji kmetiji, a je istočasno tudi direktor neke tovarne za gumi. Pravi, da dajo tako na mehkem ležeče krave trikrat več mleka.

Werner Berg: PO VOLITVAH

Politični teden

Po svetu . . .

Glavna pozornost svetovne javnosti je obrnjena proti Ženevi v Švici, kjer so se minuli ponedeljek sestali zunanji ministri štirih velesil ter zastopniki obeh Nemčij, da se posvetujejo o evropskih zadevah. Podrobneje razpravljamo o ženevski konferenci na 1. strani.

Poleg konference v Ženevi pa je še nekaj drugih dogodkov, ki jih velja omeniti.

Med tem ko sedijo zunanji ministri obeh svetovnih blokov v vsaj navidezno prijateljskem razgovoru v Ženevi, pa na Bližnjem in Srednjem vzhodu naprej divja mrzla vojna, v kateri poskušata oba nasprotnika eden drugemu spodnesti tla.

Perzijski šah v Veliki Britaniji

V Perziji je zapadni blok mogel zabeležiti nesporno taktično zmago. V London je prispel na obisk vladar Perzije, 40-letni »kralj kraljev«, kot je njegov uradni naslov v kraljestvu pavjega prestola — Perziji.

V zadnjih mesecih je Perzija s spretno diplomatsko igro znala izkoristiti spor med Vzhodom in Zapadom za to, da utrdi svojo zunanjo politično neodvisnost, predvsem proti svoji mogočni severni sosedi — Sovjetski zvezi. Ta je imela po neki pogodbi iz leta 1922 pravico, da zasede severni del Perzije v primeru, da bi iz Perzije grozila Sovjetski zvezi vojna nevarnost. V prvih letih po boljševiški revoluciji je namreč Perzija bila izhodišče za razne zapadne vojaške »intervencije« proti boljševikom, ki pa niso bile uspešne. Ko je lani ta pogodba potekla, so Sovjeti računali, da bo podaljšana, toda po večmesečnih pogajanjih so morali sovjetski diplomati spoznati, da so bili potegnjeni za nos, kajti med tem je zviti šah sklenil pogodbo z Amerikanci, s katero so mu ti jamčili nedotakljivost perzijskega ozemlja, obenem pa pomoč v primeru nevarnosti od zunaj.

Sovjetski diplomati so se morali jezni in praznih rok povrniti v Moskvo.

Za šaha je bil sporazum z Zapadom ugoden v dveh pogledih: zagotovil je tako svoji državi politično neodvisnost, po drugi strani pa si je zagotovil odjemalce za perzijski petrolej. Tega sedaj črpa podržavljena perzijska družba, odkar je energični ministrski predsednik Mosadek razlastil in izgnal angleško petrolejsko družbo. Toda izkazalo se je, da ni zadosti posedovati petrolejske vrelce, ampak da je mnogo važneje imeti prevozna sredstva, to je tankerske ladje, ki petrolej prevažajo na tržišča Evrope in drugam. Te pa imajo samo ameriške in angleške družbe, ki so med seboj povezane in obvladajo prodajo petroleja na svetovnih tržiščih. Ker pa je prodaja petroleja glavni dohodek perzijske državne blagajne, je perzijska vlada morala skleniti kompromis z združenimi anglo-ameriškimi petrolejskimi družbami. Te so prevzele prodajo petroleja, ki ga Perzijci črpajo.

Toda Angleži niso ljudje, ki bi se vdajali žalostnim spominom preteklosti, ampak hladno računajo za bodočnost. Zato so z največjimi slovesnostmi sprejeli perzijskega vladarja. V Londonu so priredili vrsto večerij na dvoru in zabav, da gostu ne bo dolgčas. Perzijski šah živi namreč sam, odkar je po muslimanskem običaju odslovil svojo ženo Sorajo, ker mu ni rodila moških potomcev. Pozneje se je potegoval za roko italijanske princese Gabriele, ki pa mu je dala košarico. Sedaj menda meče oči po angleški princesi Margaret, pa menda tudi ne bo nič. Zanj res velja pregovor, da ima srečo v politiki, a smolo v ljubezni.

Kairo med rublji in dolarji

Položaj v arabskih deželah je vse prej kot jasen. V Egiptu in v Iraku se Vzhod in Zapad borita za vpliv. Egiptovski diktator Nasser je sklenil, da prime Sovjete za besedo. Hoče namreč, da mu dajo tistih 400 milijonov rubljev, ki so mu jih obljubili za izgradnjo znamenitega orjaškega jeza in električne centrale na Nilu. Posebna delegacija egiptovskih strokovnjakov se mudi v Moskvi, da prouči tehnično plat gradnje s sovjetskimi strokovnjaki, ki imajo na tem področju velike izkušnje, saj so na Volgi, Obu, Jeniseju in drugih ruskih rekah zgradili celo vrsto orjaških električnih central. Vendar izgleda, da težave niso toliko tehnične kot politične. Odkar je Sovjetska zveza začela aktivno podpirati Nasserjevega tekmeca za prvenstvo v arabskem svetu, iraškega diktatorja Kassema, ki se naslanja na komuniste, se je razmerje med Kairom in Moskvo zelo ohladilo. Zato hoče sedaj Nasser, ki sledi Sovjetski zvezi samo v zunanji politiki, dočim doma komuniste preganja, preizkusiti Sovjete, koliko veljajo njihove obljube.

Istočasno pa je prispel v Kairo predsednik po Ameriki kontrolirane Svetovne banke, da se pogaja za posojilo Egiptu, ki naj bi služilo razširitvi Sueškega kanala. Ta pomorska pot postaja namreč preozka in preplitva za vedno bolj naraščajoči pomorski promet. Vendar so ozadja tega obiska tudi politična. Rubelj in dolar stojita v boju, ki po pretkanosti spominja na zgodbe iz romanov.

Angleži mešajo štrene v Iraku

Pa tudi Iraka Zapad ne misli prepustiti kar tako Sovjetom. Kassem uvideva, da postaja vedno bolj ujetnik svojih komunističnih zaveznikov, ki ga oklepajo bolj trdno, kot je njemu prav. Pred kratkim je povprašal angleško vlado, da mu odstopi večjo število tankov in drugega modernega orožja. Iraška vojska je po veliki večini protikomunistično usmerjena in z njeno ojačitvijo hoče Kassem okrepiti svoj položaj proti domačim komunistom in proti Sovjetski zvezi. Britanska vlada je že odločila, da se Kassemovi prošnji ugodi. Irak tudi spada med dežele z najbogatejšimi petrolejskimi ležišči. Tako gre ista igra v Iraku naprej, samo da si stoje tam nasproti sovjetska letala »Mig« in britanski tanki »Centurion«; oboje seveda spremlja primerno število »instruktorjev«.

. . . in pri nas v Avstriji po volitvah

Volilno razburjenje še tiči vsem v kosteh

O kakem vladnem delu v zadnjem tednu ni moč govoriti, tudi vsa notranja politika je stala v znamenju volitev minulo nedeljo, ki so prinesla veliko presenečenje vsem. Ponovno se je tudi izkazalo, kako nehvaležno je opravilo političnega preroka.

Šefi vseh strank so po volitvah izdali proglase na volilce in se jim zahvalili za zaupanje.

Spričo rezultatov je razumljivo, da socialisti gledajo z večjim optimizmom v bodočnost, vendar se OeVP lahko sklicuje na to, da ima pač en mandat več in da jo je s tem ljudstvo ponovno potrdilo kot prvo stranko v državi. Volilci so temeljito prekrižali načrte obeh strank po nadvladi ene nad drugo. Kljub vsemu govorjenju o sodelovanju je bilo očitno, da je vsaka izmed glavnih strank v tem izredno ostrem volilnem boju imela namen, da si izbojuje takšno večino, ki bi ji omogočila vlado brez dosedanjega partnerja. To je končno naravni in logični namen vsake velike stranke. Naša vladna koalicija pa je nastala zaradi dejanske potrebe in koristi. Traja že 13 let, zato je razumljivo, da sta se oba »zakonca« eden drugega temeljito naveličala, saj prave ljubezni med njima nikdar ni bilo. Zato je bilo s tako vnemo zatrjevano pripravljenost za sodelovanje razumeti z gotovimi prdržki. To so volilci tudi spoznali in razdelili glasove enakomerno, tako da zopet eden ne bo mogel vladati brez drugega. Spomin na razdrapane razmere v prvi republiki je še pač v vseh živ.

Pri socialistih na Dunaju že mrzlično razpravljajo o zahtevah, ki jih bodo stavili pri vladnih pogajanjih in jasno je, da bo OeVP morala nekaj stolčkov v vladi sedaj prepustiti socialistom. Pri OeVP se še niso docela opomogli od neprijetnega presenečenja, ki jih je spravilo ob 3 mandate, vendar pa pravijo, da bodo pogajanja za koalicijsko vlado trda in težka, čeprav v danih razmerah drugega izhoda ni. Razen seveda povezave z FPOe, toda z ozirom nato, da so rjavopobarvani »svobodneži« požrli največ glasov prav OeVP, je pri slednji malo volje, da jih poplača s tem, da jih vzame še v vlado. Odvisno je seveda od tega ali bodo socialistične zahteve za OeVP sprejemljive.

Nemški kulturonosci v malo drugačni luči

Mesečna revija »Die Oesterreichische Nation« se v zvezi s knjigo E. K. Winterja o sv. Severinu, misijonarju, ki je deloval na Vzhodu, spominja tudi slovanskih apostolov, svetih bratov Cirila in Metoda. Ugotavlja, da so tako sv. Severin kot sveta brata iz Soluna hoteli zgraditi most razumevanja med Vzhodom in Zapadom, a so prav zaradi svojih iz najčistejših verskih namenov porojenih prizadevanj morali trpeti preganjanje, ker so nad večnostnimi krščanskimi vidiki teh idealnih mož zmagali oskosrčni pogledi kratkovidnih politikov. Tako pravi nadalje o sv. Cirilu in Metodu:

»Kot je znano, se je bratoma Cirilu in Metodu posrečilo, da sta iz slovanskega narečja ustvarila staroslovenski obredni in cerkveni jezik. Ciril je v ta namen iznašel črke, s katerimi sta pozneje pisala Dostojevski in Solovjev.

Papež je Metoda imenoval za papeškega legata (odposlanca) v velikomoravskem kraljestvu, toda ta do jedra svojega misijonskega področja sploh ni mogel priti zaradi političnega vretja v tedanjem času. Ko je ob robu odkazanega mu področja začel s svojim delom, je prišel v spor s solnograško škofijo. Sinoda v Regensburgu (v letih 870—872) ga je obsodila. Ta apostol Slovanov je nato prebil dve leti kot ujetnik v nekem bavarskem samostanu. Šele po dolgotrajnih prizadevanjih se je papežu posrečilo Metoda osvoboditi. Po ponovnih potovanjih v Rim je papež Janez VIII. leta 880 cerkvenoslovanski jezik s posebno bulo potrdil. Vendar pa »Zapad« ni opustil svojega boja: vera je postala politična zadeva. In to kljub temu, da je prav staroslovanščina predstavljala posredništvo med latinščino in grščino, torej med Vzhodom in Zapadom. Nepriznanim prizadevanjem teh dveh posrednikov se je treba zahvaliti, da so bili Hrvati, Slovenci, Slovaki in Čehi pritegnjeni v latinski kulturni krog. In pogoj za kasnejši nastanek avstrijske skupnosti narodov — je bila prav ta odločitev svetovno političnega pomena, ki sta jo sprožila Ciril in Metod.«

Nemci že zopet marširajo... sicer ne več pod kljukastim križem, ampak pod rdečo zvezdo. Razlika je — kot sami vidite — zelo majhna! Na sliki je „ljudska armada" komunistične Vzhodne Nemčije.

SLOVENCI
doma in po svetu

„Pozdravljeni kolegi!" na tržaški univerzi

Novoizvoljena visokošolska skupščina na univerzi v Trstu se je sestala na svojo prvo sejo. Udeležila sta se je tudi oba izvoljena zastopnika slovenskih študentov. Zastopnik slovenske liste g. Sfiligoj se je oglasil tudi k besedi in začel svoj govor v slovenščini z besedami „Pozdravljeni kolegi", nadaljeval pa ga je v latinščini. Kratko in jedrnato je utemeljil pravico slovenskih visokošolcev do samostojnih nastopov pri volitvah v akademsko zastopstvo. Dejal je nadalje, da Slovenci pričakujejo, da bo pravilnik visokošolske organizacije spremenjen v toliko, da bo v uradnem poslovanju priznana tudi uporaba slovenskega jezika poleg italijanščine. Končno je pozval italijanske kolege, da se naj osvobodijo predsodkov proti Slovencem in Slovanom sploh, kajti tudi slovanski narodi so doprinesli pomemben delež h kulturi Evrope. Predstavnik socialistične liste, za katero so po višjem naročilu glasovali tudi takozvani „progresivni" slovenski akademiki, pa je temu ugovarjal, vendar je akademik Sfiligoj njegova izvajanja s stvarnimi argumenti zavrnil.

„Ameriška domovina" o koroških Slovencih

„Ameriška domovina", ki izhaja v Clevelandu (USA) in je glasilo slovenskih rojakov v Ameriki, je v svoji številki 72 z dne 13. aprila t. l. posvetila uvodnik koroškim Slovencem. Najprej poroča o dogodkih v zvezi z izglasovanjem novih manjšinskih zakonov v dunajskem parlamentu, nato pa obširno citira uvodnik iz „Našega tednika", z dne 3. aprila, ki zaključuje: „Naše novo poglavje se piše v znamenju naše kulturne samopomoči! Sami si bomo ustvarjali in dajali naprej, gradili in bodrili bomo v zavesti, da pripada bodočnost — mladim narodom." Ameriški list pristavlja k temu še te-le lastne ugotovitve:

„Koroški Slovenci kažejo torej nenavadno odpornost in žilavost, ki ju prej pri njih nismo bili vajeni. To so po naravi mirni ljudje, ki se le v skrajni sili spuste v borbo. Slovenci na Tržaškem in Goriškem so svoje rojake na Koroškem moralno podprli, da bi jih v borbi okrepili. To moramo storiti tudi Slovenci v izseljenstvu."

Goriški mestni svet počastil slov. umetnika

Na zadnji seji mestnega sveta v Gorici je župan v posebnem nagovoru naznanil, da praznuje arhitekt Fabiani, po čigar načrtu je bilo zgrajenih v Gorici mnogo stavb, 74. obletnico rojstva in jubilantu v imenu mesta izrekel iskrene čestitke. Arhitekt Fabiani je po rodu Slovenec iz St. Daniela na Krasu. Po dovršenih študijah se je uveljavil kot arhitekt na Dunaju, njegove ustvaritve pa stoje tudi v Pragi, Ljubljani, Zagrebu in Trstu. Postal je eden izmed evropsko znanih arhitektov.

Nova izdaja del ljudskega pesnika Vodovnika

Prav 100 let po smrti Jurija Vodovnika, ljudskega pesnika s Pohorja na Južnem Štajerskem, je sedaj izšla zbirka njegovih del v posebni knjigi, ki jo je sestavil po dolgoletnem trudu poznavalec štajerskega narodnega blaga dr. Fran Mišič. Vodovnik je na Spodnjem Štajerskem tako znan in priljubljen kot Drabosnjak in Lesičjak na Koroškem. Sedaj po 100 letih pa so Vodovnikove pesmi, ki so jih prej samo prepevali in poslušali po samotnih pohorskih kmetijah in planinskih kočah, izšle v tisku.

Mednarodna fotografska razstava v Ljubljani

V prostorih Moderne galerije v Ljubljani je bila slovesno odprta 7. mednarodna razstava umetniške fotografije, ki jo prireja vsako leto Foto-kino klub Slovenije v sodelovanju z mednarodno fotografsko organizacijo FIAP.

Komisija je prejela 2340 del iz 34 dežel, od Nemčije pa do Daljnega vzhoda. Iz tega je izbrala komaj dobro desetino del, ki so bila razstavljena. Najboljša dela je tudi nagradila. Zlato medaljo je prejel Jugoslovan Miša Pavlovič, med skupinami pa je odnesel nagrado Foto-klub Bieberich iz Zahodne Nemčije. Posebno zanimanje so zbudila dela dveh Kitajcev iz Honkonga. O razstavi je izšel okusno opremljen katalog s številnimi reprodukcijami na umetniškem papirju.

Občni zbor Društva likovnih umetnikov Slovenije

Na rednem občnem zboru Društva likovnih umetnikov Slovenije je bil za predsednika novega odbora izvoljen kipar Miklavž Omerza. Med drugim so zbrani slikarji, kiparji in drugi likovni umetniki razpravljali o pogojih za članstvo v Društvu. Sklenili so, da ima vanj dostop vsakdo, ki je dovršil Umetniško akademijo ter se izkaže z določenim umetniškim ustvarjalnim delom. Nadalje so protestirali proti skrčenju števila ur risalnega pouka na ljudskih in srednjih šolah, kajti ljudje vse premalo poznajo pomen in vrednost upodabljajoče umetnosti, to pa zato, ker jim šola ni dala dovolj temeljnih pojmov o umetnosti.

Živali se zdravijo same

V glasilu švicarskih ptičjeslovcev poroča živinozdravnik, kako so mu pred kratkim prinesli postovko, ki je ob nenadnem spustu na miš verjetno zadela na oviro in si zlomila perutno kost. Veterinar je obvezal ptico z levkoplastom, tako da je rano lahko dosegla s kljunom. V začetku je ptica izločevala iz rane mnogo soka, ki se je z drobnim perjem peruti zlepil v kepo. Od časa do časa je ptica bolno perut zračila in pri tem vedno znova trgala iz nje mala peresa. Tako je nastal ovoj, ki se je strdil in bil podoben mavčni obvezi. Ob robu kostnega zloma se je napravil »callus«, zlom se je pozdravil v neverjetno kratkem času in živinozdravnik je spet lahko spustil postovko v svobodo. Pri hitrem zdravljenju je gotovo zelo pomagalo dejstvo, da ptice lahko razvijejo telesno toploto do 42 stopinj. Ta dogodek je nov dokaz za to, da se živali tudi v prosti naravi pogosto same zdravijo, če je le mogoče.

Poznajo zdravilno moč koreninic

Pa tudi pri notranjih boleznih živali zavestno ali nagonsko uporabljajo potrebna zdravilna sredstva. Tako piše Frank Lane v zelo zanimivi knjigi »Čarobni svet živali«, da je ameriški črni medved ali baribalam po zimskem spanju zelo oslabel in dostopen za razne bolezni, zato si poišče najprej razne koreninice z odvajalnim učinkom, ki ga hitro ozdravijo. O srni je znano, da žveči spomladi hrastove vejice in druge rastline s čreslovino, ki čistijo črева in pospešujejo prebavo.

Dolgo ni nihče verjel črncem iz Severne Ugande, da si lev izkoplje korenine, ki jih imenujejo domačini »levji lék«. Šele znani naravoslovec Pitman je odkril, da je to resnica in da gre za prav isto stvar kot pri domači mački, ki za čistilo jé travo.

Zoolog Conibear zatrjuje v svoji »Knjigi divjine«, da si bober vsako pomlad napolni upadli trebušček s koreninami lokvanja in si s tem utrdi zdravje. Prav tako so opazovali, kako se karibu ali ameriški severni jelen pase z glavo globoko pod vodo: muli koreninice lokvanja in druge podvodne rastline.

Če greste spomladi po gozdu, boste opazili, da so cvetovi in popki zlatega klobuka kot obglavljeni, kakor da bi šli mimo Vandali. V resnici so pa lepe cvetlice teh gozdnih lilij popasle naše srne za zdravilo. Jelen in srnjak potrebujeta za vsakoletno obnovo rogovja precej apna. Zato potujeta pogosto več ur daleč k naravnim ali umetno napravljenim lizališčem apnenca. In spomladi planejo vsi prežvekovalci na mlado zeleno krmo, ki ima mnogo vitaminov, in ne pogledajo niti najboljšega sena.

Izredno važen del hrane je vitamin D. Roparice so naravnost pohlepne na jetra in drug drob, kjer je mnogo tega vitamina. Zato razparajo svojim žrtvam najprej trebuh, da pridejo do teh organov. Ptice in dlakaste živali proizvajajo vitamin D v koži in tudi človek ima v koži tovarno tega vitamina, če se sonči. Proizvodnja vitamina D se pomnoži, če se svetlobni žarki na telesni površini lomijo. To se dogaja pri dlakastih živalih, če se ližejo s slino, in pri pticah z izločanjem maščobe iz repne žleze. Da se psi in mačke ližejo, torej ni samo kozmetična zadeva, ampak skupno s soncem pospešujejo nastajanje vitamina D.

Pogosto mislimo, da je koristno za domače živali, če jih čim večkrat umivamo in temeljito čistimo z milom in drugimi pralnimi pripomočki. V resnici pa uničujemo s tem tovarno D vitamina v koži in kličemo na živali rahitis.

V naravni skrbi za zdravje si živali pogosto lajšajo težko prebavljanje použite hrane z raznimi trdimi predmeti. Znano je, da kokoši in golobje zbolijo, če ne morejo priti do kremenčevih kamenčkov, ki jim služijo kot mlinski kamni za njihovo zrnato pičo. Tudi v želodcu morskega leva so našli precej velike kamne, ki so skupno tehtali več kilogramov. V odprtih želodcih aligatorjev so našli poleg kamnov tudi kose lesa in druge neprebavljive predmete. Naše ptice roparice pogoltnejo žrtev s kostmi in kožo in perjem, potem pa te stvari spet izdavijo, medtem ko meso prebavljajo.

Nekatere živali nagonsko, morda pa tudi po izkustvu, zauživajo zdravila, brž ko zbolijo. V nekem ameriškem živalskem vrtu so dognali, da bolne živali hitro ozdravijo, če dobijo take trave in zelišča, ki rastejo divja v njihovi domovini. Mladi purani, ki so bolni poleževali, so si vidno opomogli, brž ko so jim dali grenko listje nekega dišavnega grma.

Opica — zobozdravnik

Lovec na zveri Josef Delmont je imel krotkega orangutana. Opica je nekega dne sedela na soncu in pritiskala obe roki na levo lice. Delmont je opazil, da opica tišči na oteklo čeljust kepo mokre gline. Naslednji dan si je orangutan tudi vsa usta natlačil z glino. Tretji dan se je zobna oteklina odprla, opica si je sama izdrla gnojni zob in ga zmagoslavno kazala svojemu gospodarju.

Isti Delmont poroča tudi o čredi afriških bivolov, ki so imeli hude garje. Ves mesec so te živali vsak dan dolgo ležale do glave v vodnem tolmunu in so tako popolnoma izgubile garje, ki jih kot znano, povzročajo grinje.

Calverts pripoveduje, kako je opazoval mladega jazbeca, ki je bil zelo slaboten in poln tvorov. Vsako noč so ga njegovi starši gnali v neko vodno kotanjo in ga tam toliko časa tiščali v vodo, dokler se ni njegova koža spet pocelila in se ni tudi sicer okrepil. Lastnik opičje farme je opazil, da ima neki na novo ujeti gibbon na eni strani močno oteklino. Žival so narkotizirali in bulo izrezali. V njej so našli kepo drobno prežvečenega listja indijskega kadilnega drevesa, ki si ga je opica natlačila v rano in si jo s tem zacelila. Pri mravljah so dognali, da postavljajo vzdolž svojih cest sanitetne straže, ki skrbijo za bolnike; mravljam, ki so si zlomile nogo, bolni ud kratkomalo amputirajo.

Živali tudi dobro vedo, kako se lahko znebijo nadležnih priveskov in zajedalcev. Puhasta raca je velika ljubiteljica školjk. Dogodi se pa, da školjka hitro zaklopi svojo lupino in pri tem priščipne raci kljun in jezik. Raca v takem primeru zleti z morja do najbližje sladke vode, v katero se s svojim priveskom potopi. V sladki vodi školjki ne ugaja in odpre svoji lupini ter s tem osvobodi raco. Prašna kopel je ptičam edino sredstvo, s katerim se lahko znebijo raznih grint in uši. Droben prah prodre v dihalne luknjice nadležnih malih žuželk in jih zamaši. Če se nato ptica otrese, zajedavci odpadejo. Divji prašiči in jeleni se glasno kruleč valjajo po blatu. Pri tem se klopi in drugi kožni zajedalci zadušijo in odpadejo. Če so se pa že tesneje prijeli kože, se jih te živali znebijo z drgnjenjem ob drevesna debla.

Dr. O.

Industrija - ki prodaja upanje

Danes na svetu menda ena sama industrija na svetu ne pozna kriz ter bo kot kaže obstajala vse dotlej, dokler bo nežni spol vnet za svojo zunanjost. To je kozmetična industrija, ki prodaja razna sredstva za lepotičenje.

Okoli 95 odstotkov njenih odjemalcev je iz ženskih vrst, in sicer v starosti od 12 let navzgor. Ženske kupujejo ne glede na svojo starost in zunanjost — upanje, da bodo komu všeč.

Neka ameriška revija je objavila podatke o tem za leto 1957.: promet kozmetične industrije je znašal okoli 2700 milijonov lir. Ta industrijska panoga napreduje vštric z najnovejšimi tehničnimi dosežki. Nedavno je vrgla v svet novo geslo: »Nič več grdih, marveč samo lepe ženske!«

Nič čudnega če je zadnja leta v Ameriki, Angliji in drugih zahodnoevropskih deželah močno naraslo število kozmetičnih salonov. V Združenih državah dela z vso paro 2600 tovarn, ena sama med njimi daje 1800 različnih rdečil za ustnice, nad 20.000 drugih izdelkov pa prodaja v 385 podružnicah po vsej Ameriki.

Seveda mora ta industrija ohranjati svoje odjemalke v nenehnem pričakovanju in negotovosti, zato si izmišlja iz dneva v dan nove izdelke, ustvarja novo modo in pošilja v svet nova navodila.

Tako na primer še do nedavnega v takoimenovani boljši družbi niso radi videli pobarvanih las, po zaslugi reklame filma in televizije pa si zdaj barva lase vsaka tretja Američanka. Od tega imajo ameriški frizerski saloni okoli 200 milijonov dolarjev letnih dohodkov.

Sodobna življenjska naglica je dobila izraza tudi v kozmetiki in v olepševalni tehniki. Zdaj že poznamo kremo za obraz, ki se posuši v 37 sekundah, medtem ko je to poprej trajalo ure. Izdelali so praške in kemične snovi, s katerimi si je mogoče umiti lase v petih minutah.

Seveda vsaka tovarna ljubosumno varuje skrivnost svojih uspehov. Če po naključju sedeta za mizo dva strokovnjaka iz konkurenčnih podjetij, je to že dokaj sumljivo. Nasprotujoče si kozmetične tovarne pa izvabljajo druga drugi strokovnjake, kar le morejo.

Negovana zunanjost je bila nekoč razkošje za izbrance, danes pa so sredstva za lepotičenja dostopna mnogo večjemu krogu žensk. Ali so zaradi tega v resnici postale lepše, je pa drugo vprašanje, glavno je pač, da so prizadete o tem trdno prepričane.

Svetovna televizija

(AI) — Do prve neposredne televizijske zveze med Evropo in ameriško celino je prišlo pred kratkim, za 10. obletnico ustanovitve Atlantske obrambne zveze. S tem je bil uresničen načrt, imenovan NARCOM — North Atlantic Relay Communication System — ki ga je že pred petimi leti zasnoval Amerikanec William Halstead. Ta je predsednik družbe UNITEL — Universal Television — in je dal leta 1953 patentirati izum za televizijsko povezavo Amerike z Evropo prek Labradorja, Grenlandije, Islandije, Faroerskih otokov in Velike Britanije. Gre za nov način prenosa z radioelektričnimi valovi pa načelu njihovega širjenja v troposferi.

Poleg vmesnih postaj za te televizijske prenose polagajo zdaj tudi podmorski kabel v Atlantskem oceanu, ki bo družil Boston z irskim pristaniščem Galwayem ter služil istemu namenu. Za prenos atlantske proslave so se vse večje ameriške televizijske postaje združile v Amerivision, ki bo odgovarjala evropski televizijski skupnosti, imenovani Eurovision.

Spričo tega važnega koraka je zdaj že jasno, da bodo ameriški gledalci prihodnje leto lahko neposredno spremljali letne olimpijske igre, ki bodo v Rimu, evropski pa zimske, ki bodo leta 1961 v Združenih državah.

FRAN ERJAVEC: 237

KOROŠKI SLOVENCI

III. del

vsaki bitki je polkovnik takoj nadomestil padle podčastnike in nižje častnike vpričo vsega polka s tistimi, ki so se v bitki najbolj odlikovali in enako je ravnal tudi Napoleon glede višjih častnikov. Najprizadevnejši mladeniči so zato komaj čakali, da se izkažejo in napredujejo. Ako je bilo potem celo med visokimi častniki mnogo takih z jako majhno izobrazbo, to ni bilo važno, kajti vse vojne načrte je snoval Napoleon sam in vsi poveljniki so morali le točno izvrševati njegove ukaze. Vkljub temu si je pa znal nabrati okoli sebe celo vrsto najsposobnejših maršalov in generalov.

Napoleonova armada je bila tudi skoro brez običajnih vojaških ustanov in je temeljila predvsem na vojaškem geniju svojega vrhovnega poveljnika. Celo v zunanjo organizacijo armade je uvedel Napoleon razmeroma malo novosti (za uspešnejše manevriranje je le po 3—4 divizije združil v vojne zbore). Pehota je ostala še nadalje razdeljena v linijske in lahke polke, a konjenico je že l. 1803. razdelil v lahko (huzarje in lovce), linijsko (dragonce) in bojno (oklopnike). Konjenica je bila izvežbana mnogo bolje nego pehota in se je lahko uspešno merila z avstrijsko. Topništvo je bilo razporejeno v polke na konjih in peš, odpravljeni so bili pa topovi v pehotnih polkih.

Oboroženi so bili francoski vojaki s puškami še iz l. 1777., ki so mogli oddajati po 4 strele v 3 minutah in so dobro zadevale komaj na 200 m. Topovi so lahko oddajali po 2 strela na minuto in so dobro zadevali še na 600 m. Topništvu je posvečal Napoleon vedno še prav posebno pozornost, a je bilo dolgo razmeroma maloštevilno (do l. 1806. le po 12 topov na divizijo, pozneje pa po 59). Posebno pomanjkljiva je bila pa vprega, zato francoske armade tudi niso mogle voziti seboj skoro nobenega prateža in celo streliva le malo.

Sčasoma so začeli uspehi francoskih armad popuščati zato, ker so se bojišča preveč razpršila po vsej Evropi in mojster ni mogel biti povsod sam navzoč, res zadosti sposobnih namestnikov pa tudi ni imel dovolj. Napoleonovi uspehi so obstajali v veliki meri v tem, da je udarjal bliskovito in skušal čim najprej izzvati odločilne bitke, kajti bil je skoro vedno brez vsakih rezervnih čet. Vkljub številnim pomankljivostim je bila pa armada, s katero je krenil Napoleon dne 26. VIII. 1805. z atlantske obale proti Nemčiji, vendarle najboljša na svetu. Skoro vsi njegovi častniki in tudi dobra polovica vojakov je bila že vajena bojev, a novinci so imeli dovolj časa, da so se dovoljno spojili s starimi bojevniki.

V prejšnjih časih se je armada izoblikovala šele, ko je vojna že izbruhnila. Veliko vlogo so zato vedno igrali vojni dobavitelji, ki so morali na naglo preskrbeti armado z vsem potrebnim, v armadi sami so pa vodili vso preskrbo posebni vojni komisarji, ki so bili pa zaradi svoje korupcije jako osovraženi. Čeprav je Napoleon mrzil vojne dobavitelje, se je moral vendarle tudi on posluževati njihovih uslug kakor tudi pomoči raznih denarnikov. Ko je vojna l. 1805 že izbruhnila, je imel Napoleon sicer na nogah 400.000 mož, toda zaradi pomanjkanja denarja nezadostno opremljenih in na dolgu jim je bil celo z njihovo mezdo. Treba je bilo zato armado naglo preskrbeti s potrebnim mesom, kruhom, obleko, čevlji, krmo, prevoznimi sredstvi, s konji za topništvo in z vsemi drugimi številnimi potrebščinami. Napoleon se je mnogo prizadeval, da bi imeli vsaj dovolj orožja in streliva, a še tega je radi nezadostne domače proizvodnje vedno jako primanjkovalo. Navadno si je pomagal z zaplenjenimi sovražnikovimi skladišči, a večkrat so bili njegovi zaleti tako siloviti, da je zmagoval že po kratkih bojih, brez velike potrošnje streliva.

Za vse druge potrebščine je pa že kar nekako veljalo načelo, da naj »vojna hrani vojsko«. L. 1805. je bila armada sploh brez vseh skladišč in naloga poveljnikov vojnih zborov je bila, da si preskrbe manjkajoče potrebščine, kakor vedó in znajo, v deželah, skozi katere so korakali. Navedenega leta so se podale Napoleonove armade na pot le s čevlji, ki so jih imele na nogah in v znamenito bitko pri Jeni so šle brez plaščev. Prvič je Napoleonu manjkalo denarja, a drugič so prodirale njegove armade s tako brzino, da bi jim spričo tedanjih prevoznih sredstev pratež niti ne mogel slediti, tudi če bi ga imel. Mojster je vedno računal z bliskovito zmago, ki je pomenjala zanj vprašanje življenja in smrti. Za svojimi armadami ni imel ničesar, zato bi bile te tudi izgubljene, ako bi bili nasprotniki zmožni ustavljati se mu dlje časa. Poveljniki si tudi niso mnogo ubijali glav radi preskrbe svojih čet, temveč so povsod, kamor so prispeli, kratko in malo rekvirirali pri tamošnjem prebivalstvu vse, kar so potrebovali, a tisti, ki so prihajali za njimi, so ostajali večkrat praznih rok in trpeli lakoto. Iz teh pojasnil nam bo sedaj tudi razumljivo, da francoske vojske tudi v naših deželah niso nalagale ogromnih dajatev v denarju in v blagu morda za kako »kazen«, temveč zato, ker so jih neobhodno potrebovale.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

Prvi maj na Sedlcah

Sedlce, ki so selska podružnica 1300 m pod Košuto, so po deželi že znane kot priljubljena in prijetna Marijina božja pot, so nekakšne male koroške Višarje. Kar je leta 1951 bila zgoraj v gorski tihoti blagoslovljena nova lična lesena kapelica, se ondi zbirajo vsako leto romarji večkrat v letu, najprej domačini, pa tudi verniki iz sosednjih župnij in od drugod. Božja pot se na Sedlcah navadno odpre s prvim majem, ko je zgoraj prvikrat sv. maša. Letos se je izjemoma odprla že prvega aprila, ko je ondi praznoval srebrno mašo pisatelj dr. Metod Turnšek, rebrški provizor. Domačini so g. srebrnomašniku, ki je od blagoslovitve sedlške cerkvice dalje največ tja zahajal in misijonaril ondi, prelepo zapeli in mu priredili lepo srebrnomašno slavje. Za prvi maj pa je srebrnomašnik privedel na Sedlce še večje število — kar dva avtobusa — rebrških vernikov, ki so prišli tudi s pevskim zborom. Čeprav je vreme prejšnji dan in ponoči slabo obetalo, se je vendar zjutraj zjasnilo in romarji, tako domači kot rebrški, so se z radostjo povzpeli h gorski cerkvici Fatimske Marije. Zgoraj je že čakal p. Jakob Vučina, ki je romarje sprejel. Imel je tudi prvo, peto sv. mašo in lep nagovor v slovenščini in nemščini, kajti med rebrškimi romarji je bilo tudi precej nemških vernikov, za katere je tudi bilo poskrbljeno, da so čuli božjo besedo v svojem jeziku. Drugo sv. mašo je daroval rebrški gospod, ki je omenil, da so rebrški božjepotniki prišli k Mariji Fatimski s posebnim namenom, da ji namreč priporoče farni rebrški misijon, ki bo v jeseni. Po sv. maši so bile pete litanije Matere božje in blagoslov z Najsvetejšim. Ves čas so domači in rebrški pevci pod vodstvom organista Mirka Hajnžiča zelo lepo in navdušeno prepevali.

Bilo je že preko poldneva, ko so se romarji, vsi presrečni in duhovno poživljeni na tako svetem kraju, počasi poslavljali od Marije. Tokrat je bilo na Sedelcah za prvi maj vsaj do 200 božjepotnikov, do 120 vernikov je prejelo sv. obhajilo.

Spodaj na Kališu pa je gospoda Janko Olip veliko število romarjev pogostil z njemu lastno gostoljubnostjo. Tudi pri njem so pevci zapeli. Naj gostitelju Bog povrne! Vsi rebrški romarji, od otrok do starih, ki jim pot ni bila pretežka, si še žele nazaj na Sedlce. Tudi nemški verniki ne morejo prehvaliti, kako je na Sedelcah bilo lepo in zares bratsko prisrčno.

KLANČE

Klanče se rebrška podružnica sv. Tomaža s čedno cerkvijo in s svojim pokopališčem. Klančani in ljudje iz sosednjih sosesk zelo radi obiskujejo svojo cerkev, ko je v njej sv. maša ali kakšna pobožnost. Na žalost pa stari, globokoverni domačini poslednji čas zelo naglo umirajo. Tako so v zadnjih dveh letih položili k večnemu počitku Anžurjevega očeta iz Dolinčič, ki so dve leti bili na bolniški postelji. Sledili so jim Šimunova mati iz Drabunaž, ki so okrog 60 let bili v Rozalijinem društvu rebrških oziroma klanških sester. Kmalu za njima sta se skoraj istočasno poslovila: Kunčeva mati iz Dolinčič, ki so bili mati 17 otrok, in Sevčnikov oče, večletni neumorni skrbni klanški cerkveni ključar. V grob so legli tudi verna žena iz Klanč Ana Mokina, žena bivšega cerkovnika Martina Mokine, ki so radi skrbeli za okras klanške cerkve. Dotrpela sta v Spodnjih Klančah in k Bogu odšla po plačilo bolnika: Kunčev Šiman ter Magdalena Habner. Zadnja, ki so jih na dan sv. Marka položili v grob, so Sugova mati iz Drabunaž. V svojem življenju so poznali le molitev in delo ter pot v cerkev. Čeprav so bili že zelo stari, so do poslednjega bili neutrudno skrbni, da bi mogli v hišo božjo. Vsega spoštovanja vredna žena je imela zelo lep pogreb.

Čeprav stari ljudje izumirajo, pa raste v Klančah in v bližnjih soseskah tudi novi rod. Tako v Drabunažah pri obeh Žebejevih, pri Mohorovih, pri Šurnikovih, pri Jancu, v Žebejevem mlinu, kjer so nedavno kupili še Herberta, v Klančah pa pri Trobeju, pri Lajdermanovem Bertlu, pri Kovačevih, pri Lešeju, pri Špehovih, kjer so letos za Robertom dobili še Renato.

Tudi nekaj imenitnih porok je bilo že v Klančah. Zadnja takšna je bila poroka Sevčnikove Greti iz Dolinčič ter Jožefa Laha in Št. Vida. Poročili so ju 25. aprila ženinov boter mohliški gospod župnik Jožef Hanisch. Ker se je nevesta odselila v sosednjo župnijo, so domači g. župnik njej in njenemu ženinu ob slovesu v imenu župnije poklonili lepo svečo s podobo Matere božje, da bi jo prižigala ob obletnici svoje poroke in drugih svečanostih.

Na dan sv. Marka in na drugi dan prošnjega tedna, ko je shod procesij v Klančah, se je letos zbralo veliko vernikov. Obakrat so vernikom lepo pridigovali novi gališki gospod Drobiunig, ki jim tudi sosednji Klančani želijo, da bi ostali v Galiciji kot skrben pastir svojih ovac.

ŠT. JANŽ V ROŽU
(Poroke)

Dne 11. aprila sta na lep vigredni dan vzela slovo od samskega stanu kar dva člana iste družine, in sicer Pavžičeva Mici, Marija Einspieler in njen brat Pepi. Mici si je izbrala ženina iz Sveč, Pepi pa si je poiskal življenjsko družico na Bistrici v Rožu. Zvestobo do groba sta si pa oba para obljubila v romarski cerkvi pri Mariji na Otoku. Svatbo so pa v ožjem krogu praznovali doma pri Pvažiču.

Dan navrh pa se je omožila v Podljubelj Marija Ribič, ki je doma iz podgorjanske fare, pa je že dolga leta bivala pri nas v Št. Janžu, kjer je tudi stopila pred poročni oltar. Ko je bilo v cerkvi vse sklenjeno in zapečateno, je bila vesela gostija pri Tišlarju.

Pravijo, da v tretje gre rado. Gori na Šentjanških Rutah stoji na lepem kraju Ožbavtov dom. Od tam se ti odpira krasen pogled na Zgornji Rož, Gure in Podsinjo ves. Tudi Pepi, mladi gospodar te lepe kmetije, je to krasoto gledal in menda si je pri tem večkrat zapel otožno:

Kaj m' nuca, kaj m' nuca,
k' to gledam koj sam!

Največkrat je menda pogledal proti Podsinji vesi, ker tam je bila Rezka, k' jo je imel najrajši. Ojunačil se je in povprašal Terezijo Lapuš, če bi hotela postati njegova življenjska družica, da bi si z Šentjanških Rut skupaj ogledovala ta lepi domači svet naokoli in ona je bojda koj bila tudi zato. Tako sta 19. aprila kot ženin in nevesta stopila pred poročni oltar v šentjanški farni cerkvi in si obljubila, da bosta skupno delila dobro in slabo, veselje in tudi — delo. Vesela svatba je bila tudi pri Tišlarju, kjer se je ob zvokih godbe in bogato obloženi mizi staro in mlado z njima veselilo.

Novim parom pa želimo, da bi jim bila življenjska pot postlana z rožicami, ako bi pa prišle težave, pa jih naj premagujejo z ljubeznijo in zaupanjem v Boga.

(Šli smo k Sv. Luciji)

Ko smo v Tedniku brali, da bo 7. majnika, na praznik Vnebohoda, velika Marijina slovesnost pri Sv. Luciji na Gori, smo v Št. Janžu sklenili, da pojdemo tudi mi k fatimski Mariji in jo pozdravimo.

Prebudilo se je lepo praznično jutro in stopili smo na vlak v Št. Janžu. Z njim smo se potegnili do Podgorij. Tačas je sonce že prišlo visoko na nebo in pod njegovimi žarki so izginjali zadnji ostanki rose. Napotili smo se nato k Dravi in čolnič nas je prepeljal prek reke. Srečno smo pristali na drugem bregu in se napotili po strmi poti proti Sv. Luciji. Objel nas je prijetno hladni gozdič s svojimi dišavami. Nato smo šli naprej med dišečimi travniki v cvetju, mimo kmečkih domov in njiv proti gorjanski razgledni cesti. Ko smo prišli do Gornje vesce, je bilo pri avtobusni garaži že zbrano precej ljudstva, ki je čakalo, da sprejme Fatimsko Marijo. Kmalu je iz Branče vesi v oblaku prahu in z velikim hruščem pridrvela dolga procesija motornih vozil, ki so spremljala Mater božjo. Po pozdravnem govoru č. g. domačega župnika in ljubki deklamaciji male deklice, smo se vsi skupaj napotili na hrib k Sv. Luciji.

Ne bom popisoval slovesnosti, saj berete o njej več v posebnem poročilu, rečem le, da smo šentjanški romarji bili zelo veseli in srečni, da smo se udeležili tega lepega slavja in bili deležni Marijinih milosti.

Zbranega je bilo mnogo vernega ljudstva z Gur in Roža. Popoldne smo od dolgega stanja bili že precej utrujeni, ko je prišel čas povratka. Najprej smo se okrepčali, nato pa se napotili domov. Peš smo šli do Bilčovsa in med potjo občudovali lepi Rož, ki se je razgrinjal pred našimi očmi, za njimi pa so vstajali skalnati velikani karavanške gorske verige. V Bilčovsu smo si ogledali še cerkev in pokopališče. Kmalu pa je prišel poštni avtobus, s katerim smo se odpeljali do Kotmare vesi. Tam pa smo presedlali zopet na vlak, ki nas je pripeljal domov.

Obisk na Otoku

Po radiu je bil za prvi maj napovedan dež. Pa se je sonce vseeno veselo in prijazno prismejalo izza oblačnega vzhoda v hladno jutro. Zato sem sklenil, da ne ostanem doma, ampak jo krenem v cvetoči maj. Kaj bi tudi v mestu? Gledati te hrupne prvomajske pohode me ne mika, drugega pa itak ne bo. Torej ven na deželo! Zajahal sem kolo ter se podal proti Otoku, kamor so za ta dan vabili številni veliki lepaki. Praznovanje 1100-letnega jubileja in pa novi zvonovi — to se splača, sem si mislil.

Ko po romatično vijugasti cesti, dežju komaj uhajajoč, srečno prikolesarim do svojega cilja, vidim, da sem prišel ravno prav — k svojevrstni prvomajski paradi. Že so stale v vrsti čudno pisane skupine, skupaj navožene iz raznih krajev. Spoznal sem muzikante v rdečih jopičih in s petelinjim perjem na klobukih, da so »lesahtalerji«. Bili so tudi črni »lofntolarji«, celovška »landsmanšaft« s širokimi klobuki, rdečepikastimi punkeljci in pisanimi marelami, Borovljani v rožanski noši in ne vem še vse kdo. Sredi te pestre družbe pa sem zagledal nekaj duhovščine, dva celo v rdečem, tretji pa z zlatim križcem na prsih. Pesem »Jo grüess enk Gott« je menda veljala tem odličnim gospodom.

Tudi jaz sem se — seveda čisto zadaj — uvrstil, da pridem gotovo v cerkev, malo iz pobožnosti, malo iz radovednosti.

Pazljivo sem poslušal slavnostno pridigo ter čakal, kdaj ji bo sledila slovenska, kot se za Otok spodobi, pa je na žalost ni bilo. Slovence pa je pridigar le moral omeniti v svojem pregledu tisočletne zgodovine Otoka, ker pač brez Slovencev ni koroške zgodovine. Povedal je pa o njih le toliko, da so z vzhoda vdrli v tedaj že krščansko Karantanijo, uničili v njej krščanstvo, porušili mesti Virunum in Teurnio ter bili končno daleč na zapadu ustavljeni po krščanskih Bavarcih, ki so potem poslali med nje prve misijonarje. O globoki vernosti poznejših, krščanskih Slovencev, zlasti tudi na Otoku skozi vsa naslednja stoletja kajpak ni bilo potrebno zgubiti besede.

Da bi dobro videl blagoslavljanje zvonov, ki so bili pripravljeni za cerkvijo, sem si izbral tam kar brž ugoden prostor v prvi vrsti. A glej smolo, prikorakala je iz cerkve celovška »landsmanšaft« in obstala baš pred nami, tako da so nam njeni veliki klobuki in košate marele zastrli ves pogled na zvonove. Vse se je kregalo nanje, a ti so stali kakor prikovani na sveta domovinska tla. Med kreganjem sem slišal tudi govoriti, da je Otočanom menda vseh pet zvonov kupil neki rajhovski bogataš, ki stanuje nekje ob jezeru. Lepo od njega, sem si mislil, a zaradi tega bi Otočani vendar le mogli k blagoslovitvi tudi kaj svojega, domačega doprinesti. Pa nič, prav nič. Nobene bele družice, nobene deklamacije zvonovom v pozdrav. Zazdelo se mi je, da jim je blagoslovitev cerkvenih zvonov le bolj postranska reč, glavno pa so paradne skupine, izposojene iz vseh strani. Gotovo so si Otočani mislili, če je zvonove tujec kupil, pa naj še vse drugo tudi tujec opravi, čast in zvonovi pa ostanejo nam. Naj so si mislili kar že koli, a meni se vse skupaj ni prav nič dopadlo. Najbolj pa me je užalostilo, da je na Otoku slovenska beseda docela umolknila.

Slovesnost pri Sv. Luciji

Fatimska Marija v Gurah

Zadnjič enkrat smo v »Tedniku« poročali, kaj vse da pripravljajo pri Sv. Luciji med Bilčovsom in Št. Iljem. Prišel je slovesni dan, prav na praznik Gospodovega vnebohoda.

Že na predvečer so se naši dijaki in dijakinje zbrali v Celovcu v kapelici Mohorjevega doma. Zvedeli so, da bo drugi dan odpotovala njihova Marija za stalno tja, kamor je namenjena. Pri tej poslovitvi, tako skrivnostno tihi ni manjkalo rosnih oči. Saj so jo zares tako zelo vzljubili — Marijo — prav skozi to podobo in celo vedno upali, da bo morda za stalno pri njih ostala. Toda, na praznik, drugi dan je na skrivaj odšla, da je bila ločitev lažja.

V Bilčovsu so jo pa ljudje pričakovali pred vrati cerkve in jo prisrčno pozdravili. Nato sta bili dve službi božji. Krog pol desetih je začelo vedno bolj in bolj brneti ob bilčovski cerkvi. Vse polno motornih vozil je bilo. Po končani službi božji je bilčovski gospod župnik množico motoristov lepo nagovoril, potem pa blagoslovil vozila. Med tem je p. Jakob opravil že prvo sv. mašo pri Sv. Luciji, kjer se je enako moglo zapaziti, da se tam pripravlja nekaj velikega. Saj je bilo že videti, kako so z vseh strani prihajali romarji. Ob osmih zjutraj je bilo že mnogo ljudi.

To kar je značilno med našim narodom ob dnevih velikih slovesnosti je bilo seveda tudi tukaj. Možnarji so pokali, da se je tresla cerkev ter se moral zbuditi vsak, če je bil še tako zmartran, najsibo na Gurah ali pa v Rožu. Po gostilnah na Vesci in zgoraj pri cerkvi so tudi imeli dela zadosti, da pomagajo privezati utrujeno dušo k utrujenemu telesu ter oboje okrepčati.

Pustimo to ter pojdimo nazaj v Bilčovs. Gospod je pravkar končal blagoslov. Že se je pojavil pater Jakob, ki je imel ta dan zopet enkrat »vse na skrbi«. Povelje je bilo: motorna kolesa, po dve in dve vštric v procesijo na cesto. Za temi pride voz z Marijo. Potem pa še cela vrsta osebnih avtov. Vse je bilo izvršeno in začela se je pomikati dolga procesija. Brnelo je, zvonovi so zapeli v stolpu in ljudje mahljali Mariji v pozdrav.

Na Vesci smo. Pred garažo je bila zbrana množica ljudi. Mlado in staro, vse nasmejanih obrazov. Že sta stopili dve dekleti iz Mohorjevega doma, ki sta »njihovo« Marijo spremljali: Vedenikova Hilda in Fugerjeva Anica, da bi se tam še enkrat poslovili. »Marija, dobra naša Mati, od jeseni sem si nas blagoslavljala, slovensko mladino v Celovcu. Mi smo ob Tvoji podobi črpali božjo ljubezen. Prosim te sedaj ob slovesu, blagoslavljaj v naprej ne le Gure in Rož, vso našo Koroško blagoslavljaj, da bo ta naša zemlja Tvoja in božja posest!« Tako nekako se je poslovila zastopnica naše mladine iz Celovca. Potem je pristopil pred podobo otrok iz domače šentiljske fare. S kakšnim spoštovanjem in plaho ljubeznijo je deklamirala ta majhna deklica! Nato je spregovoril gospod, vse drugače, moško. Bil je to častiti gospod dr. Zablatnik, ki je sedaj začasno župnik v Št. Ilju. Rekel je, da bi naj Marija okolici prinesla tako obilo blagoslova, da se bo čutilo, kako da iz leta v leto raste vera v Gospoda na naših tleh in ljubezen do božje Matere, ki nas k Bogu vodi. Še mogočna ljudska Marijina pesem je zadonela in potem se je začel pomikati sprevod proti cerkvi.

Kakor da slavi narod zmago nad Turki, tako so zopet doneli možnarji. Že smo bili v cerkvi. Na prižnico je stopil pater Jakob.

Ko je imel v Klančah enkrat letos misijon ta pater, smo brali potem v časopisu, da so rekli ljudje, češ: ta nas bi pa še prenaredil nazadnje. Enako nam je tudi tukaj pokazal pot, kakšna naj bo skozi življenje, da nas bo Marija vodila k Bogu. Temelj na naši življenjski poti je in ostaja — živa vera.

Potem je sledila slovesna maša. Pri Sv. Luciji je vse prepevalo, bil je to pravi ljudski, narodni praznik ,ne le za Gure, tudi za Rož in Koroško.

Sadni škodljivci:

KRVAVA UŠICA

Krvave ušice se pojavljajo maja meseca ali pa še pozneje. Takrat opazimo posamezne bele kosmiče na deblih in vejah jablan. Če jih pustimo v nemar, se uši silno hitro širijo.

Izpočetka si krvava ušica izbira na jablanah taka mesta, ki imajo nežno kožico. Pozneje pa, ko se močno razmnoži, zasede najraje mladje, posebno okoli brstov. Tudi na koreninah se rada pojavi. Opazimo jo prav lahko že od daleč po snežnobeli, volni podobni prevleki, v katero so zavite naselbine krvavih ušic. Ta, iz voščenih niti sestavljena odeja varuje živali mokrote in sovražnikov. Ako kupček uši pritisnemo s prstom ter jih zdrobimo, je prst krvavordeč. Odtod ime krvava ušica.

Krvava ušica se razmnožuje kot druge rastlinske ušice. Iz zimskih jajčec izležene samice koté žive mladiče — zopet samice, ki prav tako rodé nove rodove samic brez oploditve. Tako gre rod za rodom čez vse poletje. Vse te samice so brez kril in lazijo kvečjemu z debla na vejo ali z ene veje na drugo. Proti koncu poletja pa se izležejo krilate samice, ki skrbe, da se rod razširi na vse strani. Tudi veter jih raznaša po večji okolici. Krilate samice koté spolne živali, samce in samice. Šele samice tega zadnjega spolnega rodu ležejo jajčeca, da se ohrani žival čez zimo. Ob ugodnih zimah, kot je bila letošnja, dočaka pomladi tudi marsikatera brezkrila samica, zlasti v zemlji po koreninah in po drugih skrivališčih po drevju.

Krvava ušica škoduje na ta način, da izsesava izpod kože mezgo in jemlje tako drevesu snovi za življenje in uspevanje. Škoda je posebno velika zato, ker se mrčes silno hitro množi. Pri izsesavanju izloča in poceja iz rane neki strupen sok. Zaradi tega nastajajo povsod, kjer se pasejo krvave ušice, gomoljaste nabrekline in brazgotine, ki pozimi rade pozebejo.

Ker krvavih ušic ni težko zatirati, je treba začeti z zatiranjem takoj, ko se pojavijo prvi beli kosmiči, ne pa čakati do takrat, ko je drevo že vse belo. Krvavih ušic se ubranimo najlaže s pravilno nego jablan. Kjer pa se krvava ušica posebno rada pojavlja, je treba saditi sorte, ki jih ta sadni škodljivec ne mara.

Zaščitni ukrepi v sadovnjaku v maju

■ **Nadaljujte s škropljenjem proti glivičastim boleznim sadnih rastlin!** Škropilnice naj bodo vedno pripravljene. Škropilo pa naredite šele takrat, ko ga hočete uporabiti. Z arzenikovimi škropili preprečujete črvivost sadja.

■ **Ne dopustite listnim ušicam, da bi se razmnožile v milijone!** Takoj po njih, čim jih kje opazite! Gosenice, ki jih pri zimskem škropljenju niste uničili, morate poiskati sedaj in jih uničiti. Ta mesec letajo lubadarji. Namažite debla in veje, da se jih ubranite.

■ **Kjer se pokaže monilija na vejah češenj in višenj, požagajte bolne veje in jih vrzite v ogenj! Razobesite pasti s primerno vabo, da se love ose in sršeni!**

■ **Preganjajte vrabce in pobijajte voluharje! Uničujte hrošče!**

■ **Ose in sršene** zatiramo na razne načine, ki so bolj ali manj uspešni. Začeti moramo takoj spomladi, dokler še letajo posamezne samice, ki sedaj ustanavljajo nove družine. Kolikor takih prvotnih matic pobijemo sedaj, toliko družin bo na jesen manj. Zato je tako važno, da pobijemo sedaj vsako oso, ki jo zalotimo. Mnogo os in sršenov lahko polovimo tudi v posebne, za to narejene steklenice, v katere vlijemo vabo, n. pr. z medom oslajeno žganje, ki mu primešamo nekoliko octa. Tudi v vodi raztopljen med ali samo sama sladkorna voda zadostujeta. Z istim uspehom lahko uporabljamo navadne steklenice z malo širšim vratom, ki jih obesimo po drevju in nalijemo do ene tretjine s kako prej omenjeno sladko vabo. Na ta način se da poloviti na tisoče os in sršenov.

Zanimivo in poučno

Prašiči v Vzhodni Nemčiji niso niti izpolnili določenega načrta niti niso zadostno skrbeli za naraščaj. Z zaskrbljenostjo glede bodočnosti vzhodnonemške prašičereje nalaga osrednje glasilo komunistične stranke »Neues Deutschland« krivdo organom stranke in države, ne pa podržavljenim plemenskim merjascem.

V Pankowu so se sestali ministri, ki so v velikem razburjenju proučevali vprašanje povečanja ploditve prašičev, kajti ugotovljeno je bilo, da je izostalo okoli 20 do 25 odst. pujskov, ki naj bi prišli na svet po izdelanem načrtu, ker so organi stranke verjetno bili mnenja, da se bodo ukrepi za izvajanje načrta izvedli sami od sebe.

Nered pa ne vlada v Vzhodni Nemčiji samo v prašičereji, temveč tudi v perutninarstvu. Vzhodnonemški ministri so celo ugotovili, da je zaostalo proizvajanje jajc, piščancev in mleka.

Zapadnonemški opazovalci si upajo spričo tega trditi, da je podržavljeno kmetijstvo v Vzhodni Nemčiji popolnoma odpovedalo in da so posledice tega katastrofalne.

Tednik »Der Züricher Bauer« je pred kratkim pisal naslednje o občinah:

»Zdrave občine so važen temelj naše federalne države. Dočim trpijo nekatere vasi zavoljo bega z dežele, se pojavljajo v drugih krajih spet težave spričo njihove vse preveč hitre rasti. Toda tudi tam, kjer ni prišlo do nobenih priseljevanj ali izseljevanj prebivalstva iz vasi v mesto in obratno, se je pojavilo **pomeščanjenje duha,** ki često učinkuje naravnost kvarno.

Učimo se za življenje

Starejši med našimi bralkami in bralci se gotovo še dobro spominjajo, da n. pr. pred tridesetimi leti še ni bilo samo po sebi umevno uporabljati za gnojenje umetna gnojila. Takrat je bilo treba šele premostiti nezaupanje kmetov napram uporabi umetnih gnojil. Najprej so jim morali prikazati uspeh teh na poizkusnih parcelah, da so dokazali resničnost svojih trditev glede učinkovitosti in koristi umetnih gnojil.

Pa je bil tisti stari čas res tako dober »zlati čas«?

Mnogo kmetov in kmetic še živi, ki vedo, kako je bilo takrat, ko v njihovih vaseh še ni bilo zadružniškega gibanja. Kmet, ki je bil navezan sam nase, je zašel v dolgove, katerih se tudi z najbolj trdim delom ni mogel več znebiti. Mnogo kmetij je šlo na boben.

Podobno kot delavstvo je tudi kmečki stan spoznal nujnost, da se mora udejstvovati v politiki. Kajti kdor se ne poslužuje svojih državljanskih pravic, je izgubljen. Če bi se kmetje odpovedali svojim pravicam do soodločanja v državi, bi bilo prišlo do katastrofe. Človek mora korakati s časom, če noče zaostati in spotoma podleči.

V začetku tega stoletja so psi oblajali še vsakega kolesarja. Dandanes drvijo stroji vseh vrst skozi naše vasi. No, kako pa je izgledalo takrat v kmečkih hišah, v hlevih, na dvoriščih in na gumnih? Elektrifikacija še ni zajela vasi, vsako delo je bilo težavno in zamudno. Kino, radio in televizija so bili še popolnoma neznane reči.

Dandanes se dogodki na vasi prehitevajo. Kmet je prisiljen sodelovati pri vsem novem. Mora se učiti vedno spet znova. Za to ima možnost v kmetijskih šolah. Tudi s politiko se mora baviti in se zanimati za politične dogodke doma in v svetu. Kako se položaj razvija, tudi zanj ni brez pomena. Navsezadnje le ni vseeno, kdo je na vladi: ljudje, ki imajo smisel za kmetove skrbi in potrebe ali celo njegovi nasprotniki.

Svet se preobraža spet znova. Naša mladina se tega zaveda. Spoznala je, da ni samo dedič očetovih pridobitev, ampak da stopa z dneva v dan pred nove probleme, ki jih mora reševati z rokami, umom in srcem. Današnja mladina stoji pred nalogami, pred kakršnimi še ni stala mladina. Skušati mora rešiti te naloge z mladostnim zagonom in z občutkom odgovornosti v srcu.

Kmečka mladina ne sme pozabiti, da živimo v dobi nemira in masovnega preseljevanja narodov. V Franciji n. pr. se izseli **z dežele v mesta** na leto 100.000 ljudi. 600 milijonov Kitajcev, povečini kmetov, si kroji svoje razmere čisto na novo. V Alžeriji, Indoneziji, Južni Ameriki in drugod po širnem svetu teče vsak dan kri prebujajočih se narodov. Afriška plemena se združujejo, da spoznajo tisto, kar je za nje novo in se potem ravnajo. Indija se razvija in gradi svojo državo. Združene države Ameriške in Sovjetska zveza si stojita nasproti, kot da mora pasti zadnja odločitev. Evropske države se združujejo in spoznavajo, da so med seboj povezane na življenje in smrt.

Vidimo torej, da ne zadostuje samo strokovno znanje, ampak da je tudi podkovanost v političnih stvareh nujno potrebna, da si je treba tudi v tem pogledu stalno širiti obzorja. V življenju se moremo obveljaviti vedno le, če vemo čim več o običajih človeškega žitja. Naša kmečka mladina si pred temi dejstvi ne sme zakrivati oči, kajti ravno za mladino je važno, da zna korakati s časom, da pravilno ocenjuje to in ono, da ohrani svojo pamet in prepričanje. Temelj znanja pa je učenje. Kdor več zna, več velja!

Kmetijski zakon in kmetijski delavec

Avstrijskemu kmetijstvu že dolgo obetajo zakon, ki naj bi zaščitil njegove interese. Uresničenje tega zakona se doslej še ni posrečilo, ker je postal objekt političnega mešetarjenja. Edino, kar je kmetijstvo doslej doseglo, je skupek dosedanjih takozvanih gospodarskih zakonov v enem zakonu. Toda tudi ta zakon so časovno omejili.

V koliko pa se tiče vprašanje kmetijskega zakona kmetijskih delavcev in nameščencev? Če hočemo odgovoriti na to vprašanje, se je treba najprej vprašati, kaj je pravzaprav namen kmetijskega zakona? Enostavno povedano naslednje: Najprej mora ta zakon zagotoviti kmetijstvu urejene in kolikor toliko zaščitene razmere glede prodaje njegovih pridelkov in cen. V toliko bi kmetijski zakon približno zadostil namenu dosedanjih gospodarskih zakonov. Nadalje naj bi ta zakon nudil možnost, da bi morali v parlamentu vsako leto znova predložiti objektivno poročilo o gospodarskem položaju kmetijstva. Mišljeno je s tem takozvano »zeleno poročilo«, kot ga imajo v Nemčiji. To poročilo naj bi bilo izhodišče za odgovarjajoče pospeševalne ukrepe v okviru učinkovitega in resničnega kmetijskega zakona. Postopoma naj bi se torej doseglo, da pride tudi kmetijstvo slednjič do tistega deleža pri narodnem dohodku, ki mu spričo števila samostojnih in nesamostojnih delavcev v kmetijstvu in spričo delovnih ur ter ne navsezadnje spričo odstotka kmečkega prebivalstva pripada. Že iz tega je razvidno, da so na kmetijskem zakonu zainteresirani v veliki meri tudi delavci in nameščenci v kmetijstvu. Zastopniki kmetijskih delavcev se vztrajno borijo za popolno prilagoditev mezd kmetijskih delavcev mezdam podobnih skupin delavcev v industriji in obrti, ki bi bila zagotovljena s kolektivno pogodbo.

Ta, v vsakem oziru upravičena borba, ki je tudi v interesu kmetijstva, pa bo imela komaj uspeh, dokler bo kmetijstvo, posebno kmetijstvo v alpskih deželah, zaostajalo v svojem gospodarskem razvoju za drugimi poklicnimi skupinami. Trenutno je na dnevnem redu vprašanje skrajšanja delovnega časa za nesamostojne delavce v kmetijstvu in gozdarstvu. Če bi bilo kmetijstvo s pomočjo dobrega kmetijskega zakona zmožno izpolniti vsekakor upravičene zahteve kmetijskih delavcev po skrajšanju delovnega časa, bi bila tozadevna pogajanja v marsičem olajšana.

Kmetijskega delavca se zategadelj tiče kmetijski zakon posredno in neposredno. Nič ni zato čudno, če so si zastopniki kmetijskih delavcev in kmetje glede tega vprašanja edini. Zahteva kmetijstva po kmetijskem zakonu torej ni neosnovana.

V Zapadni Nemčiji in v Švici imajo že dalj časa tak kmetijski zakon. V Švici se je izrekla zanj večina naroda, torej tako potrošniki kot proizvajalci, v svobodnem glasovanju. Švicarji so vedeli in se zavedajo, da kmetijstva v dobrih časih ne smejo pustiti na cedilu, če naj v slabih časih spet stori več, kot bi bila njegova dolžnost. Iz tega vidika torej kmetijski zakon ni le zadeva kmetov in kmetijskih delavcev, temveč stvar vseh slojev prebivalstva neke države.

Napačno je...

1. **Zanemarjati sadno drevje, ki letos nič ne rodi.** Ravno to drevje potrebuje gnojila, da bo moglo prihodnje leto tembolj gotovo roditi.

2. **Kolobarje okrog mladega drevja pustiti v nemar, da se čez leto zarastejo.** Večkrat jih je treba opleti. Pokrijte jih z gnojem.

3. **Mravlje preganjati, listne ušice pa pustiti v miru.** Ušice je treba na drevju zatreti, ker mravlje, ki jih uničujejo, izostanejo potem same.

4. **Listne ušice začeti zatirati šele poleti, ko so že opravile svoje škodljivo delo.** Uničujte jih sedaj, čim se pojavijo!

5. **Pleti zelenjad, ko jo je plevel že prerastel.** Dokler je plevel še majhen, ga je treba zatreti.

6. **Večletne trajne plevele površno potrgati.** Tudi korenine je treba izruvati iz zemlje, sicer takega plevela ni mogoče zatreti.

7. **Okopavati, ko je zemlja že na globoko izsušena.** Kmalu po dežju, dokler je vrhnja plast zemlje še vlažna, zaleže okopavanje največ.

8. **Dokler so hladne noči, zalivati zvečer.** Mokra zemlja se čez noč veliko bolj ohladi kakor suha.

9. **Zalivati z vodo naravnost iz vodovoda.** S tako vodo rastline prehladimo, kar ima za posledico slabo rast.

10. **Zalivati z gnojnico po rastlinah, ki so že odrastle in bodo kmalu godne za porabo.** Z gnojnico bi smeli zalivati le prav majhne rastline, pa še to le ob dežju.

Drobiž

Topla podlaga gotovim rastlinam.

So rastline, ki na prostem slabo uspevajo, ker jim je spodnja plast zemlje premrzla. Takim rastlinam pomagamo do boljše rasti, če jim damo v spodnjo plast konjskega gnoja. Za tako postrežbo so posebno hvaležne vse bučnice (kumare, buče), pa tudi razno okrasno rastlinje.

Hočete imeti lepe oleandre?

Oleander najbolje uspeva na soncu v kakem kotičku, kjer se lovi toplota. Vode nima nikoli preveč, ker je močvirna rastlina. Mlade oleandre presajamo vsako drugo ali tretje leto. Stare rastline pa ostanejo lahko še po več let v isti zemlji, ki pa jo moramo čez poletje gnojiti.

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, molzne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, hišne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, šivalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

JOHAN LOMŠEK

ZAGORJE—ST. LIPŠ. P. Eberndorf

Na zahtevo ugodni plačilni pogoji, ceniki zastonj

Ljubo doma, kdor ga ima!

Mi moderni ljudje ničesar ne pogrešamo tako ,kakor mirnega, stalnega kotička, kjer bi naj počivali od trudapolnega dnevnega napora in našli za svojo dušo prijetno zavetje. Kako vzplapola našemu pravemu kmetu srce, kako vznešeni čuti ga navdajo, ko ogleduje svojo hišo, vrte in njive, ko odpočiva od tedenskega dela v nedeljo. Stalnost njegovega bivališča, zavest, da je lastnik tega, kjer prebiva in od česar se redi, spomini, ki ga vežejo na njegove pradede, vse to da njegovemu domu poseben sijaj in prijetnost, ki bi je ne dal za ves denar sveta. Ta navezanost na stalni dom mu daje moč, da vse žrtvuje in stori, da ohrani ta dom sebi in svojim. Iz stalnega doma črpa neprestano novih moči, da ostane zvest podedovanim šegam in veri svojih prednikov. Tako je kmečki dom najtrdnejša podlaga nravne moči naroda in tudi največja opora vere.

Žal, da taki domovi izginjajo na deželi in da je vedno več ljudi, ki jih je vrtinec življenja in boj za vsakdanji kruh vrgel iz kmečkih domov v mrzli svet.

Kako si naj zopet ustanovimo stalni dom, kjer nam bo dobro in domače? Kako postanejo naši domovi mala kraljestva naših družin? Kako bo domače ognjišče ono gnezdece, kamor se bo družina vedno spet vračevala — domov?

Prvo, kar spada v družinski dom, je ljubezen do družine, do svojih otrok. Vse to, kar se danes imenuje razvedrilo po mestih, je več ali manj le drvenje za nezdravimi miki, katerim sledi še večja utrujenost. Najboljše okrepčilo najdeš doma — v družini. Tukaj te nihče ne zlorablja, izžema in goljufa, nihče ti ne prisluškuje in napačno ne umeva. Tu more vsak nemoteno povedati svoja mnenja, dajati izraza svojim čustvom in bojaznim. Pri svojih najdeš vedno razumevanje, sočutje in prizanašanje. Pa vse to je mogoče le pri medsebojni — družinski — ljubezni vseh članov v hiši. Le pri pravi ljubezni se celo najbolj nasprotni značaji prilagodijo drug ob drugem.

Pa tudi zunanje bodi dom urejen tako, da bo zadihal iz njega duh domačnosti kmečkega doma. V starih kmečkih domovih so poznali še božji kotiček, ki je bil nekako zbirališče cele družine. K zakajenemu križu sta gledala oče in mati in sklepala svoje roke. Ko se sedaj zbirajo ob njem vnuki in vnukinje, se zdi, kakor da bi plavali nad njim duhovi rajnih dedov in bi z njimi skupno molili za hišo in njen blagor. V takih kmečkih domovih je križ središče domačega življenja. Tja nameri ta ženin in nevesta svoje prve korake, ko prideta v novi dom, tja prinesejo vsakega novorojenega otroka, da ga priporočajo Ljubitelju otrok. Pod križem blagoslavljata oče in mati otroke, ki gredo v nepoznano tujino.

Treba nam bo novega smisla za nežno poezijo domačega življenja. Od vere prežeto domače življenje nam bo odkrilo tajne vire veselja. Mati za ves svet ne da veselja, ki ga ima, ko ji ob njenem godu malčki razodevajo svoje čestitke. Ob teh doživetjih spoznava, da je najlepše za druge delati in trpeti. Če bomo vsem našim domovom vrnili verskočustveno stran življenja, nam bodo postali zopet naša domovina. Kdor je zrastel v takem domu, ga ne pozabi nikdar več. Naj še tako zabrede, spomin na domačo hišo ga bo privedel nazaj. Domovi, polni ljubezni in družinskega duha, pa bodo tudi studenci življenja za bolni narod in razdrapano človeštvo.

NAROBE OBRNJEN KRUH

Med našimi ljudmi je še vse polno praznoverja in vraž. Število 13 smatrajo mnogi za nesrečno številko. Pravijo, da ima tudi narobe obrnjen nož ali kruh svoj pomen, češ da prinaša zlo in nesrečo v hišo. Mnogo vraž izvira iz starega in srednjega veka in ljudje se jih prav težko otresejo. Zakaj smatrajo mnogi n. pr. obrnjen kruh za napoved nesreče?

V srednjem veku je imelo vsako večje mesto svojega krvnika ali rablja. Ker je moral tudi on preživljati sebe in svojo družino, je vsak dan pošiljal koga k peku po kruh. Tisti pek pa je imel tedaj navado, da je postavljal za rablja določen kruh narobe na polico, da se je ločil od drugih. Vsi ljudje so se bali, da bi uživali kruh, ki je bil določen za krvnikovo družino in zato ni nikdo, niti berač, vzel ali kupil narobe obrnjenega kruha pri peku. Tudi doma so se branili postavljati kruh narobe! Ta navada se je ohranila celo do današnjih dni, pa si je ne ve vsakdo razložiti.

Za mladino in prosveto

Šolska obveznost šele devetdeset let

ŠOLA SREDNJEGA VEKA LE ZA IZBRANCE

Šola je pozna ustanova, saj je šele l. 1869 izšel zakon o splošni šolski obveznosti. Prebivalci srednjega veka so živeli preprosto življenje, šola v današnjem pomenu besede jim je bila skoraj nekaj neznanega. Vse znanje, katero so potrebovali, so prejeli od svojih staršev. Mnogo koristnega so povzeli po menihih, molitev pa so se naučili v cerkvi. Le redko je prišel kak rokodelčič iz male slovenske vasice. Če se je kateri prikopal do uka v kaki obrti, je navadno odšel po svetu in se ni več vrnil v domovino.

Šole so sicer že obstajale. To pa v mestih in seveda ne v takem obsegu, kot ga imajo današnje osnovne šole. V šolo so mogli le otroci premóžnejših staršev, saj so morali ti plačevati učitelja iz lastnih sredstev.

Tako je bila v Ljubljani pri Sv. Petru župnijska šola že od leta 1262. Pozneje so podobno šolo ustanovili pri Sv. Miklavžu v Ljubljani. Tudi v Kranju je bila šola. Na Koroškem so bile: v Brežah, Celovcu in Velikovcu, pa tudi v Vetrinju, Krki in Podkloštru, kjer so bile nameščene šole v samostanu in so poučevali redovniki. Učenci so se učili latinščine in nemščine. Prepevali so cerkveni oficij in slovesne maše. V Beli krajini so se učili tudi cirilskih in glagolskih črk .

Te šole so dale učencem potrebno predizobrazbo za vseučilišče. V srednjem veku so obiskovali Slovenci večinoma italijanski vseučilišči Bologno in Padovo.

Ko pa je vojvoda Rudolf IV. leta 1365 ustanovil visoko šolo na Dunaju, so pridobivali naši dijaki svoje akademsko znanje in čast tam. Nekaj znanih in slavnih imen najdemo med dunajskimi akademiki našega rodu.

Knjige so bile v srednjem veku redka dragocenost. Navadno so jih menihi, ki so imeli prav lepo pisavo, prepisovali na fin pergament. Kranjski župnik n. pr. je v fari vzdrževal posebnega prepisovalca in slikarskega umetnika Jakoba Kalzpeka, ki je imel delo samo s prepisovanjem cerkvenih knjig.

Tedanje dijake so ljudje imenovali sholárje. O nekem takem izgúbljenem študidentu nam pripoveduje pesnik Joža Lovrenčič v epu »Sholar iz Trente«.

Večni popotnik Ahasver je priromal v Trento. To je ozka dolinica v zapadnem pogorju Triglava, kjer izvira Soča. V hiši, kjer je večni popotnik prenočeval, so isto noč dobili sinčka, kateremu so vile rojenice prerokovale, da bo njegovo življenje težko, kakor ni še nikomur bilo.

Pri krstu je deček dobil ime Ivánček, a gredoč domov so ga botri izgubili iz koša. Našel ga je Ahasver, večni romar. Ali to je bilo slabo znamenje, saj je bil s tem deček obsojen na večno potovanje po svetu.

Ko je Ivánček odrasel, ga je oče poslal v samostansko šolo v Videm, da bi se pripravljal za duhovniški stan. S patri je dijak prišel tudi na deželo, kjer je prosil vbogajme za samostan. Pri nekem takem obisku v Devinu pri Ceharju se je Ivanček, sedaj Joannes zagledal v lepo Jelvico. Mrzli in pusti so mu postali v kloštru zidovi. Hišne »regule« so ga težile kot okovi. V njem je vstalo hrepenenje tako močno, da ga ni mogel več krotiti. Mislil si je: »Dosti še cest je, dosti še mest je, kjer učenost zida do zadnjih tajnosti most.« Odločil se je za beg iz samostana. »Je pustil šolo kloštrsko, je pustil dobre patre z njo in v svet šel iskat sreče cvet.« Odšel je v Padovo, kjer je, kot drugi študentje živel razbrzdáno sholarsko življenje. Medtem bi se Jelvica morala poročiti z bogatim meščanom iz Tolmina. Jelvica je od žalosti zbolela. Joannes je prišel v Devin, kjer je patru v samostanu pomagal prepisovati slovenske knjige. A obstati ni mogel. Hotel je nazaj v Padovo in tam dokončati študij, potem pa se vrniti v Devin in se poročiti z Jelvico. Na poti po morju so ga Benečani ujeli in vrgli v ječo. Tu se je srečal z Ahasverjem. Nastal je potres in jetniki so bili rešeni temnice. Sholar se je zapisal hudiču in užival, dokler je mogel. Toda nalezel se je kuge. V bolezni se mu je stožilo po domu. Ko je okreval, se je napotil v domačo vas. Oče pa ga ni hotel spoznati za sina in Joannes je vzel slovo od Trente z besedami: »Oj z Bogom, z Bogom, mati vi, oj z Bogom, z Bogom, oče vi, ki ste sprejeli me trdo, ko sem prišel jemat slovo; oj zadnjič žalostno slovo, ker mene več nazaj ne bo!«

Jelvica se mu je utopila, tudi sam se je predal bolesti. Materine solzé so ga rešile hudiča. Poromal je še na Sv. Goro, od tu pa na Bogatin.

Tu so ga hoteli vragi odnesti, a sam Lucifer je povedal, da ga je mati rešila prekletstva. Tu konča zgodba trentarskega študenta. Na stranpota je zašlo gotovo več črnošolcev! Ljubezen do matere in do doma pa jih je spet privedla na pravo pot.

Naša pesem

Angel božji je stopil pred Boga in ga prosil: »Oče, daj ljudem boljši govor, ker imajo samo besede, kadar hočejo pokazati ljubezen, radost in žalost.«

»Dal sem jim solze,« odvrne Bog, »sladke solze veselja, ljubezni, grenke solze žalosti«.

Angel ljubezni pa je dalje govoril in dejal: »Solza ne naznanja vsega, kar leži v čutečem srcu človekovem. Oče, daj jim boljši govor! Kadar hoče njih srce povedati, kako občutijo želje po prihodnjem, kako se jim izgublja jutranja zarja minule mladosti, kako se jim blesti večerni žar prihodnjega življenja, kako jim opaja srca žarko sonce mlade ljubezni, kako jih teži izguba dragih . . .«

Zdaj začuje nebeški Oče vilo petja in godbe. Namigne ji in ji reče: »Pojdi med ljudi in jih uči svojega govora!« In takrat je stopila modrica glasbe na svet in učila ljudi po svoje. Od takrat zna govoriti človeško srce.

Čudovito lepo pove ta legenda, kaj je glasba. Govor človeškega srca je, beseda onih globin v človeku, ki jih navadni govor ne more razodeti. Temeljiti znanstveniki, globoki pesniki, duhoviti misleci včasih nekoliko odkrijejo tiste globine v človeku, pa le včasih in le nekoliko. In koliko jih je, ki morejo s pridom brati njih spise in pesmi?

Glasba pa pove tisto, kar tudi učene, pesniške, globoke besede ne morejo povedati.

Vsak človek govori po svoji pameti, ravna po svoji volji, čustvuje po svoje. Zato ima tudi svoje posebno priljubljene mu pesmi, morda tudi svoje godalo, ki nanj igra godbo, kakor je njemu všeč.

Pa čisto po svoje človek tega ne dela, prav tako ne, kakor ni sam od sebe in sam zase na svetu. Saj je vsak izšel iz svoje družine, sorodstva, župe, naroda.

Mati ga je učila govoriti in moliti, v domačem krogu je gledal način življenja in rastel v njem in pesem domače družbe je poslušal in pel in ob njej so se mu razgibale globine duše in srca. Tako je ne samo po krvi, temveč tudi po duhu zrastel iz svoje družine in naroda in so se spletle vezi, ki so ga povezale z družino in narodom. Materin jezik je njegov jezik in kadar mu je duša polna, da je ne more olajšati v navadni besedi, tedaj jo izlije v vzvišeni besedi svojih globin, tedaj zapoje pesem, kakor jo je pela njegova mati in jo poje njegov narod.

Lahko se obogatiš s tujim jezikom, ki ga govoriš poleg materinega, a ta tuji jezik je zate pritiklina, je tuj. Lahko poješ pesmi tujih narodov, lahko se veseliš in uživaš ob njih lepoti, a tvoja pesem to ni. Izraz tvoje duše je le tvoja pesem in to je pesem tvojega naroda, iz katerega si izšel, v katerem si rastel in dozoreval in s katerim te veže nešteto drugih nevidnih in vidnih vezi. Tuja pesem je tedaj v vrsti domačih pesmi, kakor tuja beseda v domačem jeziku.

Pesem je človekovo bogastvo in slovenska pesem je bogastvo Slovenca. V njej je čustvovanje slovenske matere in slovenskega naroda. V njej so ljubezen in sovraštvo, jeza in pohlevnost, pogum in strah, mir in nemir, sreča in nesreča, veselje in žalost izraženi tako, kakor čustvuje slovenski narod. V slovenski pesmi se kaže duša slovenskega naroda in v njej izpove Slovenec svoje globine, kakor jih ne more izraziti ne filozof ne znanstvenik in še pesnik le nekoliko.

In kakšna je ta pesem? Že slovenski jezik je kakor pesem. Tako je zapisal mojster slovenskega jezika Ivan Cankar.

In kaj šele, kadar se zlije ta jezik v napev! Tedaj je kakor bi posijalo jutranje sonce v rosne trave in se v njih zablestijo barve, žarno in živo. Sveža in sončna je ta pesem. Pestra kakor življenje. Naivna kakor otrok. Resna kakor oče in ljubezni polna kakor mati. Praznično svečana kakor nedeljski zvon, preprosta kakor delavni dan. Milo tožeča kakor jokajoča sirota in veselo poskočna kakor mladi pari pod lipo. Prešerna kakor fant na vasi in čustvena kakor dekle na vrtni gredi. Živahna in brhka kakor Soča voda in široko tekoča kakor reka Drava.

To je tvoja pesem. Poj jo, ljubi jo, varuj jo.

Kmečki ženi

Tebi, trudna kmečka žena,
pesem danes bi zapela,
saj si vredna kot nobena,
da bi v pesmi te opela.

Rada vso bi bolečino
tvojega srca izlila,
s čudovito veličino
pesem zate napojila.

Tvoje žulje krvaveče
bi mehko ti poljubila,
tiste redke hipe sreče
bi s sladkostjo ti ovila.

Tvoje dečice cvetoče,
bi se v njej naradovala,
svoje želje, bele vroče,
bi za nje ti darovala.

Pa sem le otrok slabotni,
pesmi ti ne morem dati.
A zato te vroče ljubim,
trudna žena, kmečka mati.

Marija Pučko

Kje so bivali Slovenci

Na Zgornjem Avstrijskem pravijo: gris hácem (gris heizen), kar pomeni: kres netiti ali kuriti. Nekoč so živeli na Zg. Avstrijskem Slovenci in beseda gris (kres) se je ohranila še iz onih časov. Neko mesto na Zg. Avstrijskem se imenuje Windisch Garsten. Z besedo Windisch so Nemci nazivali Slovence sploh. Windisch Garsten torej pomeni: Slovenji ali Slovenski Garsten. Iz katere slovenske besede je nastalo Garsten, ni mogoče več ugotoviti. Naziv Windisch Garsten je dokaz, da so nekoč ondi živeli Slovenci.

Na Tirolskem je mesto, ki so ga še pred kratkim imenovali Windisch Matrei. Za časa Hitlerja so besedo Windisch odstranili in se mesto imenuje samo Matrei. Poleg tega imamo na Tirolskem še vse polno slovenskih krajevnih imen. Dokaz, da so nekoč na Tirolskem živeli Slovenci.

Zgodovinsko dejstvo je, da sta bili vsa sedanja Koroška in vsa sedanja nemška Štajerska nekoč slovenski. Glavno mesto nemške Štajerske Graz ima slovensko ime (Gradec). Admont na Zgornjem Štajerskem je nastalo iz slovenskega Vodmat. In gori pod Velikim Klekom na Koroškem imamo kraje s slovenskimi imeni, nategnjenimi na nemško kopito: Döllach (Dole, v Dolah); Sagritz (Zagorica); Zirknitz (Cerknica); Göritz (Gorica) itd. Dokaz, da so bili kraji slovenski.

Vse vzhodne Alpe so bile nekoč slovenske. In Slovenci so prebivali nekoč doli ob Blatnem jezeru na današnji ogrski nižini. Blatno jezero ima še zdaj slovensko ime; Nemci mu pravijo: Platten See, Ogri pa: Bálaton.

Rožni venec ga je ozdravil

Pol stoletja je minulo, od takrat, ko je Vrtačnikov pastir Anzek, doživel nekaj, kar se navadnemu pobalinu malokdaj ali nikoli ne zgodi. Vrtačnik je bil močan gruntar s košatimi brki, imel je poln hlev rogate živine, poleg tega še mali hlev za drobnico (ovce). Nad to številno čredo je bil neomejen gospodar na paši vedno veseli Anzek. No kaj bi ne bil? Zdrav je bil, jesti je imel čez mero, saj je bil pri Vrtačniku kruh zmirom na mizi ali v miznici. Tudi takšnih žgancev, kot so jih kuhali tam, ni bilo nikjer drugje. Zelje, fižol, repa, cmoki in druga jedila, kaša in ješprenček, so imela res okus, ki ga druge gospodinje niso znale ali mogle pričarati. Torej Anzek ni imel vzroka se pritoževati.

Kljub vsem dobrotam, pa je imel Anzek le eno veliko skrb, in ta je bila: Kako priti do takšnega noža kot ga ima Koritnikov Francelj, ki je prišel od vojakov na dopust. Takole takšen nožec, ki kadar ga odpreš ali zapreš, zazveni, da ga slišiš, ne samo vidiš. Še ponoči je sanjal o njem. Ti ljubi Bog, daj mi še to učakati, je vpletal svoje prošnje v očenašu za ta namen. Sicer je imel Anzek leseni pipec, no kateri pastir ga pa nima? Toda še za tega je bila borba. Vrtačnik kljub svojemu bogastvu ni imel razumevanja za pastirjeve želje. Šibo lahko odlomiš, ni treba da si jo odrežeš, s kruhom je isto, še Gospod Bog ga je lomil, njegov pastir pa bi ga ne mogel? - je večkrat dejal. Poleg tega je računal Vrtačnik: Če dam dva krajcarja, kolikor stane ‚zaklepč' (pipec) k 98., je goldinar, in goldinarji na kmetiji ne letijo skupaj sami od sebe. Zato si je Anzek sedanji »zaklepč« priboril na lažniv način. Z izgovorom, da rabi lepopisni zvezek je dobil dva krajcarja od gospodinje in kupil zaklepč, ki ga je z veseljem rabil vse dotlej dokler ni videl sosedovega Franceljna s tistim lepim nožem rezati kruh in slanino.

Le kje dobiti potrebni denar? Sicer pa, kaj bi se jezil, saj še gruntarski pobje njegove starosti, kot je Drnulčev Jaka, nimajo niti »zaklepča«. E, ko bo čas prišel, ga bom tudi jaz imel se je tolažil Anzek. Ta čas pa je prišel prej kot si je Anzek mislil.

Stara Kočela je imela v reji pri Vrtačniku tri ovce, ki jih je seveda oskrboval Anzek. In ko je bilo paše konec, jih je vzela domov, pri tem pa vprašala Vrtačnika za račun. Zamahnil je z roko ponosni gruntar, češ pri 40tih repih se trije ne poznajo, in če se ti bo zdelo, na spomlad jih zopet lahko priženeš. Kočela je namreč opravila pri njem precej dnin, katere je pa on pošteno plačal in tako se je starki nabralo precej kronic. Eno teh kronic je spustila Kočela v Anzekov desni žep, levega itak ni imel.

Prvič v življenju je bil Anzek gospodar kronice, ki je imela tako vabljiv žvenket. Zavil jo je v star papir, da ne bo sumljivo pela in ga izdajala, ako trči z zaklepčem. Zvečer, ko je šel spat na skedenj, je pazljivo zravnal hlače in jih dal pod glavo. Ti ljuba kronica, nocoj si še cela, jutri pred mašo te zamenjam, in si kupim toliko zaželjeni nož z koščenimi platnicami, se je veselil. — E to bodo gledali završki pobalini: Anzek, pastir, ki niti svojega doma nima, pa ima tak nožič. Zavidanja bo nič koliko. Edino Pavdarjev pastir, ta mu ga bo privoščil, in baš zato bo tudi on podedoval njegov »zaklepč«, vsi drugi naj me pa v uho pišejo, je sklenil Anzek in sladko zaspal.

Drugo jutro si je po pastirsko namazal čevlje in svetili so se tako da si se lahko ogledal v njih. Stari zlati časi, ko so bile tudi stare črne kuhinje! Samo pomočil si ščetko v vodo potegnil z njo po istanjih in potem po čevljih, ki so se naenkrat zasvetili z lesketajočim sijajem. »Globina« še takrat v hribih niso poznali, pač pa ‚biks', ki pa se je zdel kmetom zgolj potrata. Z mastjo se namaže čevelj, da ostane trpežen in drži vodo, je večkrat pribil Vrtačnik, ko je zasačil Anzeka, da je ščetkal obuvalo, namazano s sajami.

Anzek je pohitel z zajtrkom, v dolini je že vabilo in do cerkve je bilo dobro uro hoda, nožič pa je treba kupiti pred mašo, da ga lahko po koncu svetega opravila vrstnikom pokaže. Povrh tega se pa po maši nagnete ljudi v trgovini in bi navsezadnje še začeli spraševati, kje je dobil kronico!

Hitro je vstopil v trgovino in vprašal za nože. Seveda, je odvrnil »komi« Metod in porinil škatlo z zaklepči pred njega. Ne takšne, je izdavil Anzek, ampak one na dve »klinji«. Debelo ga je pogledal Metod: Ali misliš da so oni tudi po dva krajcarja? Anzek je izvlekel kronico in kmalu je bil pred njim oni drugi predalček, ki je vseboval nože, kakršnih še njegovo oko ni videlo. Izbral si je enega s koščenimi platnicami, močnega, na dve rezili, za 24 krajcarjev. Dvanajst pipcev bi dobil za ta denar, to je res, ampak zavest, da v celi fari fantiči v njegovih letih ne premorejo takšnega nožiča, ga je povzdignila nad druge, posebno nad tiste, ki so ga zasramovali, češ kaj boš ti, revež pastir, ki niti pravega doma nimaš. Sedaj jim bo pokazal, da ima nožič, katerega še Koritnikov Francelj nima!

Vkup je že odzvonilo in zadnji trije možakarji so še iztrknili pipe in se podali v cerkev. Anzek pa za njimi. Šel je naprej v sprednji del cerkve, kjer je sedel med drugimi Pavdarjev pastir, s katerim sta se najbolj razumela. Njemu mora novi nož najprej pokazati. Štiri klopi zadaj je sedel stari Koritnik, katerega se je bala vsa farna otročad. Če si le malo pošepetnil prijatelju na uho, te je stari zlasal, če nisi imel las, pa te je za ušesa stresel, in če te ni dosegla njegova roka, jo je pa podalšal s palico. Dobro je poštudiral Anzek strateški položaj starega Koritnika. Palica je bila obešena na koncu klopi, on pa v sredini. Torej tri klopi so vmes in Anzek bo med prijatelji in neprijatelji v četrti klopi. Stisnil se je k Pavdarjevemu ter pobožno zrl k oltarju, kjer je župnik bral sveto mašo.

Anzeku je šel samo nožič po glavi, bil je tako raztresen, da je večkrat segel v desni žep, kjer je nožič naravnost vpil: Daj, pokaži me, saj sem vendar vreden 24 krajcarjev. Oh ta nožič, kako ga je pekel v žepu, pa kaj pekel, žgal ga je!

Ko se je g. župnik po evangeliju podal v zakristijo in od tam na prižnico, je Anzek porabil priliko, potegnil iz žepa nožič in dregnil s komolcem prijatelja in ga s tem opozoril na blesteče rezilno orodje. To šušljanje in premikanje, je stari Koritnik takoj opazil in polglasno dejal: Poštajna, saj niste v hlevu ampak v cerkvi.

Mladež pa, ali ni slišala opozorila ali ni hotela se ne ve, z leve in desne so stikali glave. Stari se je razdraženo premikal, z leve na desno in iskal orožje zoper to neposlušno mladino. Roka je bila prekratka, palica pa je bila na koncu klopi. Potipal je po žepih, če bi imel slučajno kaj, da bi vrgel v te kajone, toda nič kaj pripravnega ni našel. No tedaj se je spomnil, da ima celo v roki orožje.

Veliki »paternošter« (molek) z debelimi jagodami, kot drobni orehi, s tem bom ukrotil paglavce! — Še predno pa je prišel župnik na prižnico, je stegnil v loku svojo roko, na kateri je bil ovit »patanošter«, in jagode so se vsule po Anzekovi glavi, da je kar strepetal in stisnil nožič v žep. Ni ga bolel udarec, ampak pogledi vernikov so ga žgali. Dva njegova neprijatelja pa sta se začela kar muzati in posmehovati. Tudi to ni ušlo staremu in zamahnil je drugič po teh dveh.

Anzek bi najraje iz joka preskočil v smeh, pa se je premagal, kajti sicer se stegne stari še tretjič in te prilike mu ne dam več, mu je šinilo v glavo. Tako je Anzek mesto zmagoslavja šel poparjen domov. Krivulčeva Jera, ta živa pošta, pa ni mogla mimo Vrtačnika iti domov, seveda je na široko razgalila Anzekov greh, toda stari Vrtačnik je samo občudoval Koritnika, da pride na tako misel, v duhu mu je dal prav.

Anzeka je samo posvaril, saj je vedel, da je že dosti kaznovan s tem, da je moral javno prenašati obsojajoče poglede drugih. Marsikatero pogreško je še napravil v svojem življenju, toda v hiši božji nikdar več nobene. Tako je rožni venec, na čisto svojevrsten način ozdravil ne samo Anzeka, temveč tudi druge pobaline!

Rojšek Karel

Mama zakaj jokaš?

Po večerji smo sedeli vsi za mizo, kakor je pač na kmetih navada. Hlapec je vlekel krivo pipo, babica je sedela v kotu ter dremala, mati pa je predla ovčjo volno. Žalost se ji je brala iz obraza, kajti morala je sama skrbeti za nas tri otroke. Brat in sestra sta bila za nekaj let starejša, jaz pa sem bil najmlajši v družini. Očeta ni bilo, jaz ga niti poznala nisem, kajti bil sem še v zibki, ko je moral oditi na vojsko.

Iz leta v leto se je vlekla vojna in zgledalo je, da je nikdar ne bo konec. Nebo in zemlja sta grmela in se tresla, kakor da bi bil vsak dan potres. Brat mi je zapovedal, da se moram vreči kar na tla, čim bom zagledal letala. Sicer nisem vedel zakaj, toda ubogal sem ga, misleč, on je pač starejši in je že bolj pameten kakor jaz. Hlapec mi je nekoč pravil, da so nekateri ljudje zelo modri. Nisem mu prav verjel tega, kajti imel sem tudi samega sebe za precej pametnega. Toda kadar sem zaslišal tisto grmenje, se mi je zdelo pametneje, da se zanesem na bratovo modrost, kot na lastno.

Odrasli so takrat imeli zaskrbljene obraze, jaz pa sem si vedno znal narediti kako razvedrilo. Vsak dan sem bil pri sosedi, ki je bila moja teta, in si iz tankih drv napravljal mogočne ‚flake', s katerimi sem streljal v kolovrat, medtem ko je soseda predla predivo — ovčjo volno. Vsakokrat, če sem zaklical bum, bumbum, sta se teta in Andrej, njegov mož, smejala na ves glas, tako, da sem včasih postal jezen, ter razdrl vse, kar sem bil napravil, ker moje »artilerije« nista jemala zares. Vendar sta me imela zelo rada, ker jaz sem bil njihovo edino veselje, njihov sin je namreč padel na fronti.

Strah, da utegne kaj takega zadeti tudi očeta, je mučil mojo mater. Njena tolažba so bili samo še pisma in razglednice, katere ji je bil oče pošiljal in sporočal, da še živi. Nekoč pa ni dobila že mesece nobenega pisma, nobenega znamenja. Tudi noben znanec ni vedel o njem ničesar povedati. Materini dnevi so postajali vedno bridkejši. Še danes jo vidim, kako je nekega večera stala pri postelji in se na ves glas jokala. Debele solze so ji drsele po licih. Tudi jaz sem se začel jokati. Zlezel sem na posteljo k njej, ter jo vprašal: »Mama, zakaj se jokaš? Nikoli te še nisem videl, da bi se jokala.« Mati pa je sedla k meni, kakor bi jo bilo sram, ter mi s prsti božala lase.

Tudi vojna se je končala. Vsak dan se je vrnil kak vojak domov k družini. Le eden se ni vrnil, moj oče. Leto je minilo, toda o njem nobenega glasu. Zdelo se mi je, da je ves svet mrtev, brez upanja. Samo v materinemu srcu je gorela še luč upanja, da se bo oče vrnil. Molili smo vsak večer, klečeč pri postelji, k Mariji Pomočnici.

Ko smo neki večer se zopet pogovarjali v rožnem vencu z Bogom, so se naenkrat odprla vrata. Sosed je stopil v kuhinjo, ter rekel: »Vaša molitev ni bila zastonj.« In pokazal je na moško postavo, ki je stala zunaj v temi. Mati je od veselja skočila ter mu planila okrog vratu. Oče se je zopet vrnil domov. Iz materinih oči so lile solze, bile so svetli biseri veselja.

In spet smo vsi sedeli za mizo kot prej. Hlapec je naprej vlekel svojo krivo pipo. Pa vendar je bilo vse tako drugače.

Gr. H.

JULES VERNE: 75

Potovanje na *Luno**)

Zato so si krajšali čas z razgovori brez konca in kraja. Pogovarjali so se predvsem o luni. Vsak po svoje so povedali vse, kar so vedeli o njej. Barbicane in Nicholl sta razpravljala z vso resnobnostjo, Michel Ardan pa na svoj muhasto fantastični način. Izstrelek, njegov položaj in njegova smer, nezgode, v katere bi se lahko zapletel in varnostni ukrepi pri njegovem padcu na luno — to je bila neizčrpna snov za pretehtavanje in ugibanje.

Pri kosilu na primer je neko Michelovo vprašanje glede izstrelka dalo Barbicanu povod za precej čuden odgovor, ki zasluži, da ga posebej omenimo.

Michel je hotel vedeti, kaj bi se zgodilo, če bi se izstrelek nenadoma ustavil, in sicer v trenutku, ko bi ga še gnala silovita začetna hitrost.

— Pa res ne vidim, je odgovoril Barbicane, kako bi se izstrelek mogel ustaviti.

— Recimo, da bi se, je odgovoril Michel.

— Ta domneva je prazna in neizvedljiva, je odvrnil praktični Barbicane, razen če bi krogli zmanjkalo gonilne sile, toda v tem primeru bi hitrost le počasi pojemala in izstrelek se ne bi ustavil, kot bi odrezal.

— Denimo, da bi trčil v prostoru v kako telo.

— Katero?

Šesto poglavje

Vprašanja in odgovori

4. decembra, ko so ure kazale peto zemeljsko jutranjo uro, so se potniki zbudili po 54 urnem potovanju. Minilo je šele 5 ur 40 minut čez polovico časa, ki so ga nameravali prebiti v krogli, imeli pa so za seboj že sedem desetin poti. Ko so opazili zemljo skozi spodnje okence, se jim je pokazala samo še kot temna, s sončnimi žarki zalita lisa. Nobenega krajca in nobenega zastrtega obrisa ni bilo več videti. Drugi dan o polnoči bi morala biti zemlja v »mlaju", ravno takrat, ko bi bila luna polna.

Nad njimi se je kraljica noči čedalje bolj približevala črti, v kateri je letela krogla in je bilo jasno, da se bo z njo v določeni uri srečala. Krog in krog je bil nebesni svod posejan z bleščečimi točkami, ki so se na videz počasi premikale. Zaradi silne razdalje, ki jih je še vedno ločila od potnikov, se njihova relativna velikost ni nič spremenila. Sonce in zvezde so bile prav take, kot jih vidiš z zemlje. Luna pa se je znatno povečala; toda daljnogledi potnikov so bili za kako uspešno opazovanje njene površine preslabi in študij njenega fotografskega ali geološkega ustroja je bil še nemogoč.

— Na primer v tisti ogromni meteorolit, ki smo ga srečali.

— Tedaj, je rekel Nicholl, bi se krogla raztreščila na tisoč kosov z nami vred.

— Še huje, je odgovoril Barbicane, živi bi zgoreli.

— Zgoreli! je vzkliknil Michel, žal mi je, da se to ni zgodilo. da bi videl kako je to.

— Bi že videl, je odgovoril Barbicane. Danes vemo, da je vročina samo spremenjeno gibanje. Kadar segrevamo vodo, to se pravi, kadar ji dodajamo vročino, pomeni to, da spravimo njene molekule v gibanje.

— Glej ga! je dejal Michel; ta teorija je pa res nekaj posebnega.

— Pravilna je, prijatelj moj dragi, saj pojasnuje vse kalorične pojave. Vročina je pravzaprav samo gibanje molekul, preprosto nihanje delčkov telesa. Ko stisnemo zavoro vlaka, se vlak ustavi. In kaj se zgodi z gibanjem, ki je vlak oživljalo? Spremeni se v vročino in zavora se segreje. Zakaj mažejo osi koles? Da se ne razgrejejo, kajti za to vročino bi se nekaj gibanja izgubilo. Razumeš?

— Kako ne bi! je odgovoril Michel. Čudovito jasno mi je. Kadar na primer tako dolgo tečem, da pot kar lije z mene, se moram ustaviti: zakaj ?Samo zaradi tega, ker se je moje gibanje spremenilo v vročino!

Barbicane se je temu Michelovemu domisleku nehote moral smejati. Nato je razvijal svojo teorijo dalje.

— Tako torej, je rekel, bi se v primeru naleta na drugo telo zgodilo z našim izstrelkom isto, kakor z vsako drugo kroglo, ko zadene ob kovinsko ploščo; staljena bi zletela navzdol. Njeno gibanje se je spremenilo v vročino. Če bi naša krogla trčila ob meteorolit, bi bila zato njena hitrost hipoma zavrta in bi povzročila tako vročino, da bi se vsi skupaj v trenutku spremenili v paro.

— Kaj bi se pa potem zgodilo, je vprašal Nicholl, če bi se zemlja na svoji poti okrog sonca hipoma ustavila?

— Na njej bi nastala tako visoka temperatura, je odgovoril Barbicane, da bi se tudi takoj spremenila v paro.

— Imenitno, je dejal Michel; takle konec sveta bi marsikaj poenostavil.

— In če bi zemlja padla na sonce? je rekel Nicholl.

— Računi nam kažejo, je odgovoril Barbicane, da bi se pri tem padcu razvila taka vročina, kot bi jo dalo 1600 obel premoga z obsegom zemljske oble.

— Lep prirastek temperature za sonce, je odgovoril Michel Ardan. Prebivalci Urana ali Neptuna se ne bi nič pritožili, saj morajo na svojem planetu umirati od mraza.

(Dalje prihodnjič)

NEDELJA 24 MAJ

Celovec, Velesejski prostor ob 14. uri
Cena srečke 2.- šil

Senzacionalna TOMBOLA

4 avtomobili 1 Opel-Rekord „P" 3 Steyr-Puch 500 D

Televizijski aparat, roler, moped, hladilnik, šivalni stroji in nadaljnjih 650 dobitkov.

Sestanek velesil v Ženevi

(Nadaljevanje s 1. strani)

O teh vprašanjih sta stališči obeh držav daleč narazen.

Sovjetska zveza s svojimi pokornimi sateliti hoče pregnati zapadne velesile iz Berlina ter ohraniti sedanjo delitev Nemčije. To so bili v bistvu sklepi sesestanka vzhodnega bloka v Varšavi. Tudi zapadni zunanji ministri so se sestali, in sicer v Parizu. Tudi on so svoj sestanek zaključili v duhu enotnosti. Bil je izdelan celo enoten predlog ali »paket«, to je vrsta predlogov za ureditev gornjih vprašanj. V glavnem hočejo prav nasprotno kot Sovjeti.

Ženevska konferenca se začenja torej pod oblačnim nebom, ki ne obeta nič dobrega. Vendar nasprotovanje obeh strank v skoro vseh važnih točkah še zdaleka ni zadosten razlog, da bi mogli z gotovostjo napovedati izjalovitev te konference. Nasprotno: Povsem jasno je, da poskuša pred začetkom tega diplomatskega »matcha«, da uporabimo ta boksarski izraz za dvoboj, čigar »ring« (bojišče) obsega ves svet in njegovo usodo, vsaka stran izboljšati svoje izhodiščne pozicije za nadaljni boj.

Toda kakor koli že kdo ocenjuje možnosti uspeha te konference, njene usodne važnosti za mednarodno politiko in za ohranitev miru ni moč zanikati. Po eni strani se kopičijo gore orožja, ki stanejo milijarde ljudskega premoženja, po drugi strani pa postaja zaradi tekme v vojnotehničnem napredku to orožje od danes na jutri zastarelo in nerabno, kajti človek si je med tem izmislil že nova in »boljša«, bojna sredstva, ki imajo še večjo uničevalno moč.

Izdatki za vojaške namene pa se zajedajo kot bodeč trn v živo meso narodnih gospodarstev, tako na Vzhodu kot na Zapadu. Povsod pa države ne morejo več odrekati ljudstvu zahteve po boljšem življenju, po stanovanjih, obilnejših potrošnih dobrinah. Brez dvoma je, da tehnično in gospodarsko zaostali Vzhod izdatke za oboroževanje huje občuti kot bogata Amerika in prosperirajoča Evropa. Vendar tudi tu ljustva z nevoljo prenašajo vedno večja davčna bremena. Toda ali bodo ti stvarni razlogi mogli premostiti prepad medsebojnega nezaupanja, ki loči oba tabora, je drugo vprašanje.

Šentruperška gojenka piše: Preko vseh ovir!

Vedno sem si želela, da bi smela obiskat gospodinjsko šolo v Št. Rupertu. Vedela pa sem, kako težko me bodo pogrešali doma starši pri delu, ker jim sile že pešajo. Še bolj so mi odsvetovali drugi, češ, saj se v tej šoli ne boš kaj prida naučila, baje si pri sestrah ne pridobiš nič umnega in praktičnega znanja, ker so preveč starokopitne. Vedite tisti, ki tako govorite, da delate šoli in sestram veliko krivico. Lahko rečem, da bi mi druga šola ne mogla posredovati toliko prave, posebno današnji mladini tako potrebne umske in duhovne izobrazbe.

Preko vseh ovir sem z božjo pomočjo prišla do zaželenega cilja, da so mi starši dovolili, da smem obiskat šolo.

A danes pa vam lahko napišem besede, ki mi pridejo iz srca, da sem in bodem vedno hvaležna mojim staršem, da so me poslali v slovensko gospodinjsko šolo v Št. Rupert.

V predavanjih gospoda dekana Krista Srienca smo spoznale lepoto naše domovine. Materin jezik pa moremo sedaj še toliko bolj ljubiti, ko poznamo zgodovino naših prednikov. Kako bi privoščila vsem dekletom, da bi slišale življenjske nauke gospoda prof. Miheliča. Prav tako je bil ves pouk mnogih predmetov, ki so ga nam nudile sestre, usmerjen v praktično življenjsko korist. Tako smo lahko ob zgojeslovju videle važnost in lepoto vzgoje samega sebe, da potem lahko vzgajaš druge. S posebnim veseljem in navdušenjem smo tudi praktično gojile vrtnarstvo. Saj smo ves veliki šentruperški vrt razdelile v kvadratne centimetre in ga posadile. Poleti pa bomo ponosno prihajale gledat, kako raste naš nasad in upamo, da bomo tudi dobile šopek.

Da smo tudi kuhale, šivale in vezle, ste videli na razstavi. Vsem, ki jih ni bilo, je lahko žal, da si niso ogledali razstave. Pravzaprav pa razstava ni verna slika tega, kar smo se učile. Saj se ne da pokazati vsega, kar smo delale v zimskih mesecih.

Lepo je bilo naše skupno življenje, saj smo bile kot družina, ki se je zbirala vsak dan ne samo pri mizi, v učilnici in pri delu, ampak tudi v molitvi v kapelici. Lepe spomine bomo imele na naše skupne izlete, saj smo pri tem pogledale v lepoto Podjune in Roža.

In naše prireditve! Saj smo šestkrat v tem času igrale in še več bi, če bi nam dopuščal čas, saj vemo, da nas radi gledajo. Drugo leto bomo pa me gledale druge. Vsekakor je prehitro minil ta čas, a domov smo šle rade, ker bomo sedaj mogle pokazati, kaj smo si pridobile, da tako vidite, da so se splačali stroški in trud za naše šolanje. Še enkrat vam hvala, dragi starši! Vam, sestre, pa se zahvaljujemo za vse in vam Bog naj bo plačnik.

Ponavljam vam tu še pesem, katero smo vam zadnji večer povedale:

Spoštovane, častite sestre!
Ko smo se danes skupaj zbrale,
preden bomo se na dom podale,
žalost napolnjuje nam srce,
v oči silijo nam solze.

Prehitro prišel je ločitve čas,
ko poslovile bomo se od Vas,
ko tedne, mesece tako lepo
med Vami preživele smo.

Lepo krščansko ste nas učile,
zlate nauke nam delile,
vodile nas na pot svetosti,
utrjevale nas v kreposti.

Ve dobre sestre drage,
kot matere nam preblage
potrpele ste z nami dan na dan,
dokler ni bil Vaš trud končan.

V besedi za povedat ni,
le srce naj govori,
hvala sestre — hvala Vam,
vse naj dobri Bog povrne Vam.

Obljubimo me Vam to,
kar v naših močeh bo,
in z božjo pomočjo
Vam slediti hočemo lepo.

Vam pa še zakličemo na glas,
dobri Bog naj še dolgo ohrani Vas.
da še prav mnoga leta,
boste vzgajale naše dekleta.

Drage sošolke letošnjega tečaja iz Št. Ruperta, vam pa mnogo pozdravov. Ostanimo zveste naši šoli.

Šentruperška gojenka.

ZA MATERINSKI DAN
kupite lepa darila po ugodnih cenah
BLAGO — PERILO — RUTE pri
L. Maurer
KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

Najlepši spomin na sv. obhajilo in birmo je slika iz fotografskega ateljeja
TOLLINGER
Klagenfurt, Alter Platz 31. Telefon 20-76. — Na binkoštne praznike oba dneva odprto.

K. Sekerka
AUGENOPTIKER
KLAGENFURT 10.-Oktoberstr.
(neben Kino Prechtl)

Strokovna trgovina za umetne cvetlice, mirte in damske klobuke
Prinzess
KLAGENFURT, Alter Platz 34

MÖBELHAUS
STADLER
KLAGENFURT
Theatergasse 4
Das Haus der guten Möbel
4 Vorteile:
1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto
GRÖSSTE AUSWAHL IN:
Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen
SW-MÖBEL-VERKAUFSSTELLE
Beratung durch eigenen Architekten!

Naše prireditve

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Št. Lipška farna mladina gostuje na binkoštno nedeljo, dne 17. maja 1959, ob pol 3. uri popoldne pri Šercerju z igro

»Poročni prstan«.

Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni!

Šoferska šola za mladino

Minuli petek dopoldne je celovški župan Aussenwinkler v okviru prisrčne slovesnosti ob krasnem vremenu izročil svojemu namenu novo, zelo potrebno in koristno napravo v deželnem glavnem mestu: vozaško in prometno šolo v malem, ki je bila s smislom za praktične potrebe in dobrim okusom obenem urejena v Rothauerjevem grabnu pri Kolpingovem domu v Celovcu. Slučaj je hotel, da se ta naprava nahaja ob Beljaškem Ringu, eni izmed najbolj obteženih prometnih žil naše prestolnice, med dvema velikima križiščima, kjer se je zgodilo že več nesreč. Prostor je bil preurejen v vijugaste ceste, ki se prepletajo in sekajo, skratka bilo je ustvarjeno cestno omrežje v malem, z vsemi težavami in zasedami, ki prežijo na pešce in vozače. Župan je v svojem nagovoru omenil, da število motornih vozil v našem mestu, pa tudi število smrtnih žrtev zaradi prometnih nezgod raste iz leta v leto. Samo lani jih je bilo 20. Moderni promet zahteva od ljudi, vozačev in pešcev, posebno prometno vzgojo. Zaključil je z željo, da bi se šolska mladina nove naprave v obilni meri posluževala ter jo izročil v varstvo in uporabo celovškemu policijskemu ravnateljstvu.

Poleg mestne občine so se za ureditev nove šole posebno zavzeli: družba „Avstrijski Shell", ki je darovala avtomobilčke na nožni pogon, Touring in avtomobilski klub, ki je prispeval zvočnike in gradbena firma ASDAG, ki je asfaltirala cestišča. Med drugimi odličniki smo videli podžupana Seidlinga, policijskega direktorja dvor. svetnika dr. Pauerja, magistratnega direktorja dr. Grölla, deželne šolske nadzornike in večje število šolnikov. Po govorih se je začel na novem cestnem omrežju promet pod nadzorstvom kratkohlačnih prometnih „stražnikov", ki pa so jim kot „svetovalci" stali na strani pravi, izkušeni prometni policisti. Želimo, da bi nova šola pripomogla k zmanjšanju prometnih žrtev, posebno med mladino, kajti človeka vedno zaboli srce, kadar bere v časopisih o šolarjih, ki so prišli pod kolesa motornih vozil.

Filmska ocena

ZNAKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IV = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

BOROVLJE

Sobota, dne 16. V.: **Der gläserne Turm** (IV). — Nedelja, dne 17. V.: **Man müsste nochmals 20 sein** (IV). — Ponedeljek, dne 18. V.: **Gestehen Sie, Dr. Corda!** (IVa). — Torek, dne 19. V.: **Geheimkommando Afrika** (III). — Četrtek, dne 21. V.: **Tolle Nacht** (III).

BISTRICA V ROŽU

Sobota, dne 16. V.: **Blitzmädels an die Front** (IVb). — Nedelja, dne 17. V.: **...und führe uns nicht in Versuchung** (IV). — Ponedeljek, dne 18. V.: **Das Wirtshaus im Spessart** (III). — Sreda, dne 20. V.: **Narbengesicht** (IVb).

BLEIBURG

Sobota, dne 16. V.: **Ohne Mutter geht es nicht** (III). — Nedelja in ponedeljek, dne 17. in 18. V.: **Taiga** (IV). — Torek in sreda, dne 19. in 20. V.: **Die Hand am Abzug** (III).

DOBRLA VES

Sobota in nedelja, dne 16. in 17. V.: **Nachtschwester Ingeborg** (IVa). — Ponedeljek, dne 18. V.: **Man müsste nochmals 20 sein** (IV). — Sreda, dne 20. V.: **Pat und Patachon am Äquator** (II).

ŠT. JAKOB V ROŽU

Soboto in nedeljo, dne 16. in 17. V.: **Der schönste Tag meines Lebens** (II). — Ponedeljek, dne 18. V.: **Das Hirtenlied vom Kaisertal** (IV). — Sreda, dne 20. V.: **Auf des Degens Spitze** (III).

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 18. 5.: 7.30 Voščila. — TOREK, 19. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gajev: Poje zbor SPD Loga ves. — SREDA, 20. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 21. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Iz koroške književne delavnice. — PETEK, 22. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Akustični mladinski list. — SOBOTA, 23. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.15 Majniški izlet. (Zvočna burka).

———

15.000 ton destiliranega alkohola je eksplodiralo na neki ladji, ki je bila zasidrana v Port Moresbyju na Novi Gvineji. Dva evropska častnika in 10 zamorcev — članov posadke ladje, je bilo na mestu mrtvih.

»Kulturna pomoč za Jožno Tirolsko«, posebna organizacija za podpiranje južnotirolske nemške manjšine je na Bavarskem začela nabirati denar za gradnjo dijaškega doma v Bocnu. Nameravajo nabrati 250.000 mark (15 milijonov šil.), ki še manjkajo.

Štedilnike, peči kmetijske potrebščine
ugodno in na obroke pri
Hans Wernig
Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik—Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 5 šil., za inozemstvo 5 dolarjev letno. Odpoved en mesec naprej. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Janežič, Leše pri Št. Jakobu. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.